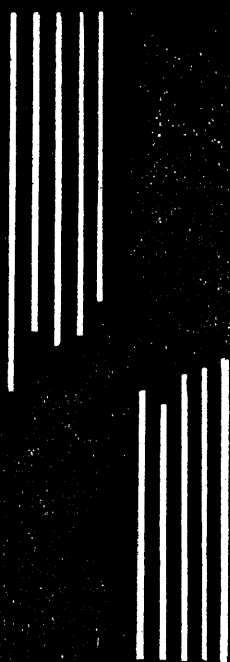

MUU SIIKA- LEHT

1933

APRILL

Nr. 4

Ainult 10. üldlaulupeo loteriil võite saada lähemal ajal miljonäriks.

10. üldlaulupeo loterii miljonite lõpuloosimine peetakse kindlasti 24. juunil s. a. üldlaulupeol, kuna kõik teised loteriid oma miljonid alles aasta lõpul välja loosivad.

1000 lõpupreemiat kõigile müüjatele

loositakse 6. juulil kõigi piletiraamatute numbrite vahel. Preemia saab see, kes müüs raamatust viimase pileti: 1000 krooni raha või ehituskruunt Nõmmel. Jahipüss või, moodne siidkleit. Grammofon või ülikonnariie. Kuldkell. Briljantsõrmus. Binokkel. Gtarr. Pool tos. hõbe-teelusikaid, portselan kohviserviis, päevapildiaparate, taskukelli, moodsaid käekotte, kristall- ja hõbeasju jne.

— Tarbekorral palume pileteid lahkesti juure tellida. —

Muusikalehe 1933. a. tellimishind:

E. Lauljate Liidu liikmeile — aastas	2 kr. — s.
Teistele	2 kr. 25 s.
Välismaale	4 kr. 50 s.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinna, Lai t. 7. Telefon 431-82.

SISUKORD:

Kooride siseelu. Diktsioon — Ed. Visnapuu
Stiilist muusikas — Vold. Leemets
Meie pillikoorige mängukavast — J. Vaks
Teatriinimese mõttemõlgutusi — Albert Üksip
Ketserlikke mõtteid kunstist — Leo Soonberg

Veidi ühingute nimedest — E. L. Trautoonium — K. Anton
Meeskoorige nurk
ÜENÜ Tartu osakonna segakoor 10-aastane — E. K.
Ooper ja kontserdid
X üldlaulupidu
Mitmesugust, veste, naljad, illustratsioonid

Järgmine „Muusikalehe“ number ilmub 15. juuniks.

Muusikaleht

KOORIDE SISELU

ED. VISNAPUU

Diktsioon.

Kuna laulmisel liituvad heli- ja sõna-kunst, siis arendades üht, ei tohi ka unustada teist. Hea laulu aluseks osutub hästi ning otstarbekalt juhitud häälejuga, mis kokkuhoidlikult kasutab kõiki kõlavuse tõstmise vahendeid. Muusikalise tuju kõrval laulus aga tuleb arvesse ka sõnaline sisu, seepärast samuti peab hoolitsema kõnekunstilise ilmekuse eest.

Leidub üsna rohkesti laulu harrastajaid (ka eriharidusega tegelaste seas), kes peavad õigeks väljarääkimise moonutamist helilise külje kasuks. Harilikult konsonantidest (kaashäälikuid) püütakse pehmen-dada kõvu klusiile (sulghäälikuid), mille tõttu *p, t, k* muutuvad *b, d, g*-ks. Viimaseid eelistatakse selle tõttu, et nad vähem katkestavad helijuga. Suu kaudu voolava joa kiiremaks vabastamiseks kaldutakse lühendama kaksiknasaalide (-ninahääli-kute) *mm, nn*-i vältust. Kestvuse piira-mist tehakse isegi liikvidade (sulahääli-kute) *ll, rr*-i puhul. Frikatiividest (pilu-, hõõrhäälikutest) *j, h, v* ei peaks tekitama mingisuguseid lahkvõtteid, sest meil nad kõlavad väga lauldavalt. Ometi *v* nii mõ-nigi kord muudetakse *f*-iks (vahva — faffa) ja *h* moondub eespool näidatud ku-jul või kahekordistub (maha — mahha — macha). Siin mängivad oma osa võõr-keelte mõjud, kuna kõlavus nõuab just vastupidisust. Väga palju eksimusi vii-masest häälikute liigist sünnib *s*-i arvel; seda tähte meie üsna vähe kuuleme eesti-pärasena ning eriti naiste poolt. Eesti kee-les *s* peab kõlama võrdlemisi pehmelt; ta ei tohi teravalt lõigata hammastesse ega

kanduda liiga kaugemale suukoopasse (*sch*). Samuti ei tule *s*-i juures panna tegevusse häälepaelu, milline võte annab võõrapära-seid kombinatsioone. Klusiilidest *b, d, g*-d kaldutakse kuuldavaks tegema hääle abil; see aga pole omane eesti keelele, kuna siin peab katkema helijuga.

Kaashäälikud

Nimetused	Huulh.	Ham-mash.	Lagih.	Kõrih.
Sulghäälikud	<i>p, b</i>	<i>t, d</i>	<i>k, g</i>	
Ninahäälikud	<i>m</i>	<i>n</i>		
Sulahäälikud		<i>l, r</i>		
Pilu-, hõõrh.	<i>v</i>	<i>j, s</i>		<i>h</i>

Teatavasti vokaalidest (täishäälikuid) kõige lahtisemalt kõlab *a*, kuna see osu-tub madalaimaks tagahäälikuks. Tuues vo-kaale ette ja tõstes neid järjest üles, muu-tub kajastamine raskemaks. Seepärast siis tungitakse kõrgematelt või eeshäälikutel-t alla või tahapoole — sedamööda kuidas tundub olevat sobivam.

Täishäälikud

Nimetused	Eeshäälikud	Tagahäälikud
Kõrged	<i>i</i> <i>ü</i>	<i>u</i>
Keskmised	<i>e</i> <i>õ</i>	<i>o</i> <i>õ</i>
Madalad	<i>ä</i>	<i>a</i>

Täishäälikute kõlaline muutmine pole aga kuidagi lubatav, sest see tumestab dik-tsiooni ja annab keelele ebamäärase ilme.

Päälegi kannatab arusaadavus ning kaob suuremal või vähemal määral sõnaline sisu. Kõik loetletud kalduvused olenevad laulja puudulikust oskusest; vastasel korral ei saada aru vokaalmuusika ülesannetest ega anta küllaldast tähendust teksti väljenduslikule küljele.

Laulja peab viima kõlavuse piirini kõik täishäälikud, mis pole sugugi võimatu; muidugi kajastamisel ühed ilmutavad vastutulekut enam, teised vähem. Teha aga moonutusi, tähendab laulu kui terviku hävitamist. Lauu kõlalist külge kannavad täishäälikud, millistest igas silbis valitseb üks, diftongi (*oi, ou ea jne.*) puhul esimene. Kaashäälik jagab ja kindlustab, ilmestab ning sisustab sõnu. Kaashäälikud peavad tulema kuuldavale selgusega ja omapärase iseloomuga. Missugune ülesanne on täita konsonandil, näeme üsna lihtsa võrdluse kaudu, kus ainult ühe tähe muutmise abil võime tuletada rea hoopis uusi sõnu, näit.: vaha, vala, vaga, vana, vada, vaha, vara. Esimese konsonandi vahetamisega saame jälle hulga teisendeid, millest igäüks omab erinevat tähendust, näit.: saba, sada, saga, saha, sala, sama, sara. Nii *a*-ga kombineerides kujuneb väga palju iseseisvaid sõnu. Järelikult peame

uekuma konsonantide kindlapiirilise hääldamise vajadusse, kui tahame hoida teksti väärtust. Ja et tekst sisuliselt ei etenda mingit üleearust osa, seda mõistame ka.

Teksti kõlalise ilu eest peab hoolitsema selle looja. Hoidutakse konsonantide liigse kuhjamise eest ja samuti ka vokaalide ühtesulatamisest. Ettekandja kohus enda poolt olgu loomingu väärtuste puhas käsitamine, selge ning arusaadav häälikute järjestamine. Hooletu diktsioon võib tähti kukutada välja, neid muuta ja koguni lisada juuregi (näit.: lahe — la'e, lõpu — lõbu, laua — lauva jne.).

Häälikute kõlaline lähendamine ning „laulvaks“ pehmemdamine muudab keele iseloomult lamedaks ja võtab temalt rütmilise erksuse. Hää diktsiooniga koor mõttelise selguse kõrval käsitab teksti ka mõõdulises suhtes täpsemalt. Puhast sõnastamine alati tõstab laulu väljenduslikku külge, ta kasvatab koori üldist kandejõudu.

Nõutagu endalt ilmekat kõnelemist, see kindlustab hääd laulu; püütagu ikka laulda — ning selgusega, selle abil kasvata endid väljendavas kõnes. Hoidkem puhtana eesti keele kõla!

Järgneb.

STIILIST MUUSIKAS

VOLD. LEEMETS

Omistades kunstide seas eel kõike muusikale väljenduslikku võimet ja nähes temas omamoodi kõnet, tõuseb loomulik huvi selle kõne erivarjundite, iselaadi ja omapära suhtes. Tõuseb soov määrata kindlaks, milliste külgedega üks või teine kunstiteos eristub, milline on kunstniku „kiri“, tema stiil.

Stiilil all — üldises mõttes — võiks seega mõista vahendite kogumikku, mille kaudu loovisik end väljendab, oma mõtteid ja meeoleolusid edasi annab. Muusikaline stiil järelikult oleks mõiste „kindlatest, konstantsetest võtetest muusikatehniliselt kujun-

damiselt, kusjuures üksikuid kindlaid võtteid võiks nimetada stiili elementideks või momentideks“ (Kusnetsov).

Mõistagi, stiiliküsimus ei ole mingi tänapäeva leiutis. Sajandite vältel on sellega tegelenud rida muusikauurijaid ning juba XVII sajandil võime märkida võrdlemisi kindlate stiililiste terminite väljakujunemist. Nii kõneldi noil aegadel *stilus impressus*'est, mille all mõisteti loominguilisi isiklikke omapärajooni ja *stilus expressus*'est, mis liigitas teosed nende üldlaadi kohaselt kiriklikeks, teatrlikeks, kammermuusikalikeks jne. (*ratio et methodus*). Veidi hil-

jem kujunes lisanduvalt veel ajavaimu kajastava epohhistiili mõiste, mille rajajaks võib lugeda A. Ambros't XIX s.

Isiklik või individuaalne stiil peegeldab loovkunstniku väimset omapära, tema meeleolu eriilmelisust ja muusikatehnilisi harrastusi kõikide muusikaelementide seisukohalt.

Avardades isiksuse mõistet kollektiivse isiksuseni — rahvuseni — saabub mõiste rahvuslikust stiilist, mis oma olemuselt on analoogiline individuaalsele stiilile ja taotleb tugevat isiksuse (rahvuse) omapära.

Laiendades mõistet veelgi ja kandes raskusepunkti poliitilis-ühiskondlis-ajaloolistelt ühistingimustelt geograafilis-looduslikele üldmõjutistele, tekivad mõisted põhja-, lääne- ja oriendistiilist.

Siit edasi individuaalsed jooned juba paratamatult peavad taanduma ja andma ruumi üldinimlikele joontele. Kui teatud piirini siiski võib veel kõneleda euroopalikust stiilist ja otsida — isegi leida — sellest omapära jooni (nii Euroopale on omistatud mažoori ja minoori ainuvalitsevust, jäädes võõraks muile heliliikidele — väljaarvatud muidugi modernistid), siis universaalne stiil on juba täiesti abstraktne nähe ja seda ei saagi enam siduda isiksuse mõistega.

Erikohal asuvad epohhi ja voolu- (kooli) stiilid. Siin kandub individualiteedi mõiste ajavaimule (keskaja kunst) ja kooli mõjule (romantiline, klassiline, impressionistlik, ekspresionistlik, atonalistlik, primitivistlik jne. vool).

Stiili mõistmiseks ja muusikaloomingu stiililiseks liigitamiseks võib olla ainult üks ja ainus tee — analüüs. Selle juures mängib suurt rolli kunstimeel, mille kaudu tajutakse olulist. Kuid võrratult tähtsam on teine meetod — eksperimentaalne, statistiline-registreeriv, võrdlev. See meetod nõuab suurt püsivust ja on kuiv-igav, kuid selle eest pakub ta avaraid väljavaateid tulemuste mõttes. Sellele ebamõnusale teele on asunud alles kõige hilisema aja kunstiteadlasi, kes töö edukuse kindlustamiseks kasutavad kõiki mõeldavaid vahen-

deid: kunstnike eneseavaldusi, ankeedilist materjali, biograafilisi andmeid, psühhoograafiat, patograafiat, eksperimentaalset psühholoogiat, võrdlevat kunstiteadust j. p. m. Uurimisel peetakse silmas eranditult kõiki muusikaelemente (rütm, harmooniat, dünaamik, agogikat jne.) ning vaadeldakse neid vastastikuse sõltuvuse seisukohalt. Tehakse, näit., kindlaks

Ooper „Simson ja Delli“; stseen teisest vaatusest

crescendo ja diminuendo rippuvus intervallilistest tõusudest ja mõõnadest, kui ka nende mõlemate sõltuvus muusikalise lause seesmisest loogikast.

Statistilised andmed — kui nad on igakülgsed, täielikud ja ammutavad — võimaldavad rikkalikult järelduste tegemist nii loovisiku kui ka tema toodangu ja stiili kohta. Ühtlasi pakuvad nad ülevaadet loovisiku arenemisest: nad näitavad, kuidas muusikatehnilised võtted, mis iseloomustavad helilooja esimesi töid, aja kestel muu-

tuvad, täienevad, arenevad ja lõpuks teed annavad hoopis uutele tehnilistele ning esteetilistele tõekspidamistele.

Omastiilini jõudmine on loovkunstniku arenemise tippsaavutus, kuid selle algeid võib märkida juba tema varemates töodes. Igal juhtumil ei ole kunstniku arenemisekäigud tingitud statistilised diagrammid kunagi aga niivõrd võnkuvad ja vasturääkivad, et nad takistaksid ülevaate saamist kunstniku üldistest tendentsidest, nagu: kaldub ta instrumentaal- või vokaalmuusikasse, on ta lüürik või eepik, absoluutse või programmilise muusika pooldaja, elujaatav või elueitav jne. Nii, näitena, on analüüsitud A. Schönberg'i teoseid ja saadud statistilise tulemusena vajuvate trohheuste ülekaal (64%) tõusvate vastu (36%); analüüsija S. Günther teeb siit järelduse Schönberg'i loominguilisest vajuvsuunalisusest ja tendentsist hääbumisele.

Muidugi ei või olla igakord kindel, et sellekohased „diagnosid“ alati tabaksid märki ja oleksid ümberlukkamatud. Sest kuigi arvud on eksimatud, arvutamises ja järelduste tegemises ometi võib eksida. Arvud on kui paragrahvid: neid saab tõlgitseda nii või teisiti, olenedes sellest, mida tahetakse tõestada. Kuid kõigest hoolimata statistiline materjal ja statistiline uurimise meetod omavad püsivat väärtust. Kui võibki arvude ja andmete tõlgitsemisel tulla arvamide erinevust ja poleemikatki, siis soodustab just see viimane igakülget juurdlemist ja lõpliku tõeleidmist.

Erilist huvi ja avarat tegevusevälja pakub voolu- ja epohhistiilide analüüs, kus juba loetletud vahendite kõrvale lisandub ja võidab — võib öelda — esikoha veel ajalooline meetod. Epohhistiili otsingul kõige päält peab leidma neid olulisi omapära jooni, millega üks kunsti ajajärk erineb teisest ja mille ümber pöörlevad muud vähemolulised tegurid. Järelikult peab epohhi piirama kronoloogilise raamistikuga. Et see on õieti raske, selgub edasest ülesandest, mis nõuab ajajärkude üks-

teisega sidumist. Iga eelepohh oses sisaldab järelepohhi tunnuseid; neid leida ja siirdumiseprotsessi mõista, muusikaajaloo rütmi tabada — selles seisabki stiiliuurija raske ja põhjalikku süvenemist nõudev ülesanne. Mitte üksnes epohhistiili analüüsil, — ka voolude ja koolide mõistmisel on ajaloolisel meetodil võrrate tähtsus. Ta näitab, et muusika ajalugu sammub kindlat ja nagu ettemääratud rada ning et suurimatelgi kunstirevolutsionääridel on olnud oma ettevalmistajad ja teetasandajad. Ta tõestab, et esimesel muljel metsikusena tunduvad novaatorlikud eksperimendid tegelikult polegi nii hirmuäratavad, kui alul näivad. Politonaliteeti tunnustas juba Mozart, kui ta *Külaserenaadi* lõpul üheaegselt tarvitas terveni nelja tonaalsust. Tundes, et külaelu huumori väljendamiseks tavaline harmooniline šabloon on jõuetu, Mozart ei peljanud kasutada harmoonia reeglitele risti vastu käivaid helide kombinatsioone. Kõrvalehüppeid politonaalsusse on teinud samuti ka Meyerbeer enda ooperites teatrilise eriefekti saavutamiseks. Veelgi julgem on Grieg, kelle juures politonaalsed ehitised pole enam mingiteks — eriefekte taotlevateks — kurioosumiteks, kuni viimaks B. Bartók ja Stravinski politonaalsuse võtavad printsibiiks ja sellele rajavad kogu enda loomingu.

Eespool on juba öeldud, et stiilianalüüs üldiselt seisab veel võrdlemisi söödis ja ootab alles usinaid töömehi. Loomulikult ei ole sellekohased algatused veel jõudnud leida pinda meie kodumaal, kus pääleegi puudub vastav muusikateadlaste kaader.

Stiilianalüüs omab pöördelist tähtsust rahvaviiside mõistmiseks ja omastiili leidmiseks. Omamuusika ei saabu enne, kui on põhjalikult uuritud läbi muusikaline muinasvara. Oleme jõudnud viimaks nii kaugele, et omame toormaterjali rahvaviiside kogu näol. Millal ja kes hakkab seda toormaterjali esimesena kasutama, seda analüüeerima, korraldama, püstitama teooriaid?

MEIE PILLIKOORIDE MÄNGUKAVAST

J. VAKS

Kui asume vaatlema meie pillikooride mängukavu, siis peab küll tunnistama, et suur enamik ettekantavaist muusikapaladest on meile täiesti võõrad nii iseloomult kui ka oma päritolult. Kuulates niisuguseid ettekandeid, hakkad tahtmata uskuma, et ei viibigi enam oma kodamaal, vaid küsil vene või saksa suurrahva linnas või külas; kahjuks see on nii. Peaaegu kuni käesoleva ajani mängiti meil veel enamusest võõrapäraseid ja võõramaa autorite helitöid väga tihti mingisuguse tundmata, tähtsusega muulase soperdisi. Need kauge päritoluga palad õndsatest vene polkudest, poola ja saksa piiriäärsetest küladest, mitmekümnete ümberkirjutuste ja paljunduste lõttu kooskõlalt ja viisilt kubisevad väikestest ning suurtest vigadest. Need moodustavad siis ka meie suurema enamuse pillikooride raudvarast.

See kõik ei ole üksi veel väga halb, vaid koguni haavav rahvuslikult mõtlevale kodanikule-estlasele. Ma ei taha sugugi eitada teiste rahvuste suurte ja üldiselt tunnustatud heliloojate tööde ettekandmist, kuid lubage ka meie oma heliloomingule kodanikuõigus, ja mitte ainult õigus, vaid eesõigus.

Hääd eeskujuga peavad siin näitama meie esituslikud pillikoorid nii kaitseväärt kui kaitsevärt. Olen kuulnud ka häält, et oma helitööd ei olevat kõik mitte õnnestunud. Kui see on õige, siis ainult kõige väiksemas osas, suurem enamuse nendest aga võivad julgesti kannatada välja ka valjut kriitikat.

Kui teha juttu eesti helitööde kohta, mis on senini ilmunud L. L. kirjastusel, siis võib mainida ainult nende arvulist vähesust; aga ka sellest hädast hakkame rõõmustavalt saama üle. Oleme nii kaugel, et kõigil oma rahvuslikel ja muil tähtpäevil võime pillimuusikas meie kõikide rõõmuks ja rahulduseks esineda ainult oma helitöödega, teisiti ei oleks see ka enam mõeldav. Peaks jõudma nii kaugele, et laulupeo rongikäigus ei kuuleks enam ühtegi võõrast

helitööd, liati, kui Lauljate Liidu büroos on saadaval eesti autorite marsid.

Et siin lugupeetud pillikoori juhtide tähelpanu koondada meie oma heliloomingule pillikooride alal, luban endale siin tähtsamate teoste loetelu.

Meie vanameistritest tähtsamal kohal oleks R. Kull oma hästi säetud *Eesti laulude I ja II osaga*; edasi temalt järgneb igavesti uus ja värske *Tuljak, Popurri-Fantasia, Kriuscha lahing, Kodumaa marss* j. m. Teine tüsedam jõud on Eduard Tamm; tema avamängud *Kalev ja Linda, Tule Koju ja Eesti rapsoodia* on helitööd, milleta vaevalt saab väarikalt esitada eesti pillimuusikat. Nimetan siin ka meie väga tuntud helilooja A. Vedro *Eesti rapsoodiat*, mis on tehniliselt ja kõlalisel raskem ning määratud vilunud mängutehnikaga pillikoorigele. Üldiselt tuntud marsside looja Ed. Liinev on esitatud elava ja tujuküllase *Hõissa, Simmaniga ja Kalurite tantsuga*. J. Tammverk tõsiselt ja kaunilt kõlava heliteosega *Õhturahu* ja Karp meeleolurikka *Kiigemäega* oleksid tõsise tähelepanu väärt. Arvan, kui tõuseks nõudmine eesti helitööde järele, kasvaks ka nende tootmine; leidub ju meil küllalt veel kauneid helitöid, mis kirjutatud sümfoniaorkestrile, kuid pääseksid ka mõjule puhkpillikooride ettekandel. Suurepärase näide sel alal on E. Aava muusikaline pilt oop. *Vikerlased*. Pääle ülaltähendatud autorite on esitatud väiksemate helitöödega veel rida meie tuntumaid heliloojaid, nagu: J. Aavik, M. Hermann, A. Kapp, A. Läte, K. Tärnu, J. Simm, A. Virkhaus j. t. Kõigil siin loetletud heliloojail leidub helitöid, mida kitsas ruum ei luba mainida, kuid tutvumedes L. L. poolt kirjastatud helitööde nimestikuga, leiata säält veel nii tõsisemat kui kerget.

On aeg tõsiselt mõelda, kes meie oleme ja mida meie pakume kuulajatele; oleks rahvuslik ülekohus eelistada meie oma muusikaloomingule kõike võõrast.

TEATRIINIMESE MÖTTEMÖLGUTUSI

ALBERT ÜKSIP

4.

Eesti teatril ei ole kuigi palju tõsiseid sõpru, kuid need vähesed „valged varesed“ kes meil leiduvad, on elava huviga jälginud ta arenemist, ka ses osas, mis puudutab lava elusoone — näitlejaskonna kujunemist. Ning siin, niihästi kirjanduse kui ka seltskondlike vestluste kaudu tuleb kuuldavale arvamisi, nagu puuduks meil järelopv. Eriti on seda korduvalt kriipsutatud alla saksa seltskonna kui ka ajakirjanduse poolt. Kuidas nüüd selle küsimusega ei oleks, kuid üht asjaolu ei peaks laskma silmast: meile tundub kõik möödunu kuidagi kaunimana ja imetlusväärsemana kui see, millega puutume kokku igapäev. Nii paistavad meile eesti teatri tekkimise päevad kuidagi ülevatena, romantilistena, ja võistlematult kõrgetena: Meie unustame meeleldi ajalise perspektiivi; unustame need nõuded, mis tolleaegne maitse säadis näitlejaile, milline oli siis näitleja hariduslik tasapind ning samuti ka keskmise vaateleja oma. Leiame, et möödunud aegadel noored esinesid võrnatult, kuigi peaksime tunnistama, et osutub raskeks, kui mitte täiesti võimatuks, võrrelda elava näitleja loomingu t mälus säilinud mälestustëriismetega. Oleme ju ka ise vaatelejatena teinud teatud arenemisekäigu, ka ise muutunud, ning jääb vägagi küsitavaks, kas me praegu naudiksimegi toda kunsti, kui me mingisugusele ajule mõistmatul saladuslikul kombel võiksime pöörduda tagasi noisse möödunud aegadesse. Tundub sellepärast, et niisuguses möödunud aegade ihkamises leidub midagi variseerlikku; ses peitub midagi niisugust, mis, on suguluses „vaimlise skle-

roosiga,“ kui kehalise skleroosi paralleelse, kaasaskäiva nähtega.

Aga mitte vaid nõuded ei ole kasvanud veerand-sajandi kestvusel, vaid ka üldine olukord. Jätame täiesti kõrvale küsimuse relatiivsest annete suuruselt — küsimuse, millele me nii-kui-nii rahuldavat vastust ei jõua leida — ja vaatleme asja elupraktilist külge. Nimekamad eesti teatri rajajad olid asetatud hoopis parematesse olutingimustesse, kui praegused noorurid. Kõnelemata üha suurenevast konkurentsist, peavad praegused noored kannatlikult ootama neid osi, seda tööd, mida neile antakse, usaldatakse. Teatri algupäevil oli aga lugu koguni teine: energilised noored määrasid ise repertuaari, võtsid seda, mis neile meeldis ja kui palju tahes. Saksa teatriteoreetik I m m e r m a n n ütleb, et „ainult suurte ja raskete ülesannete teostamisel kasvab näitleja ja saab ise suureks.“ See on niipalju õige, et kui me endale kujutame ette näitlejat, kes peab leppima sellega, et ta lavale kandikuid kannab (lavanalja-keeles „kandvaid“ osi etendab) — siis võime erilise pingeta oletada, et t a s t ka 50 aastaseks juubeliks suurt meest ei tule! Harjutus teeb meistriks. Olukord on aga nüüd kujunenud niisuguseks, et mitmed ilmselt andekad noored (vanemad kolleegid märkavad seda ju ennem kui publik) peavad peigmeest ihkava neitsi seisukorras aastate kaupa ootama osa, mis nende siseilmale vastab ja milles võib teistele näidata varjusurmas viibivaid võimeid. Seepärast tuleks teatrijuhatustel enda aukohuseks teha säärase peidetud võimaluste otsimine ja arendamine k õ i g e s t j õ u s t. Ja kui ka need „uued või-

malused“ väljakujunenud vaadetega ning reeglitega „ei kattu,“ siis ei peaks see sugugi heidutama. Ei tuleks mitte käega lüüa, mitte vägivaldselt käänama ja mürd- ma hakata, vaid loomupäraselt kasvatada ja arendada seda iva, mis nii sageli paistab välja kui naaskel kotist, just kui trotsiks. Siis ei oleks ka enam põhjust kurta järel- tuleva põlve allikate kuivamisest; see kar- tus sageli lähemalt vaadeldes näib olevat kaunis põhjendamatu.

hed pidulikel sündmusil? Kuhu jäi noor- sugu, kelle üritustest kadunu üle jõu võttis osa, esinedes tasuta lugematuil pub- kudel? Kui me mõtleme tagasi, meie tähtsamate teatritegelaste matustele (Al- terman, Jungholz, Gleser), siis tuleb meel- de see määratu hulk rahvast, kes *Estonia* kontsertsaali seinu ähvardas ja pani seisma tänavliiklemise ning eksitas leinakandjaid asjaomaseid. Mida see siis tähendab? Ons siis tõesti mälestus meie südames ja mälus

Ooper „Simson ja Delli“; stseen teisest vaatusest

5.

Estonia teater korraldas neil päevil mä- lestuseõhtu hiljuti lahkunud näitlejale ja näitejuhile — Hilda Gleser'ile. Valiti sobiv näidend, määrati esietendus, hää päev, mil kuskil polnud midagi nimetami- seväärset lõbustuste mõttes. Kes aga hiil- gas oma puudumisega, oli publik, see pub- lik, kes sadandeid kordi võis imetleda lah- kunu näitleja suurt inimlikku kunsti! Kuhu jäi siis see „rohkearvuline näitleja austa- jate pere“, nagu armastavad kirjutada le-

nii lühikese eaga? Või jookseme me kokku matustele vaid sellepärast, et maksuta s- p- e- k- t- a- a- k- l- i- t- v- a- h- t- i- d- a?

Etenduse puhaskasu oli määratud mä- lestusemärgi säädmiseks kadunule. Talle ei ole seda vaja, aga palju enam meile. See on tõendus, et me pole t- ä- n- a- m- a- t- u- d suure kunstniku vastu, kes sadandeid kordi rikastas me hinge ilu ja tööga. Miks oleme tänamatud selle suhtes, kes meile andis, aga vastutasuks ei nõudnud iialgi midagi? Miks?

KETSERLIKKE MÕTTEID KUNSTIST

LEO SOONBERG

Dualistlik ilmavaade tunnustab meie olemises kaht alust — ihu ja hinge, keha ja vaimu, materiat ja psüühet. Kas see jaotus õige on või mitte, see meid praegusel silmapilgul suurt ei huvita, kasutame seda vaid korraldava printsipina. Sellest väljudes võime tõendada, et inimsoo huvisuurt näib kõikevat nende kahe põhielemendi vahel. Kord seisavad esiplaanil materjalistlikud hüved, kord jällegi vaimlised väärtused. Praegune aeg eelistab kahtlemata materjalistlikku külge. Sellepärast räägimegi vaimlise elu kriisist (õigemini, sellest meie ei kõnele — käsitame paraku vaid majanduslikku kriisi) kuid meie t u n n e m e, et vaimlised hüved on jäänud tagaplaanile.

Ainult mõnikord sekka kirjutatakse ja räägitakse vaimu probleemidest. Sedagi tehakse nii mokaotsast, muuseas, ega ei olda asjal hingega juures. Võtke näiteks kunsti ala. Sellega pole kellelgi suurt aega tegeleda. Kõiki kunstinähteid hinnatakse vana de kaanonite kohaselt, millised on kestnud juba kaua aega. Neid kaanoneid ei püütagi võtta revideerimisele — mõeldakse: kui see vaatekoht sada aastat tagasi sobis, miks ei peaks ta praegugi olema kohane. Ega's kunst pole mõni frakk, mille lõige muutub, — ja nii meil tarvitatakse kunstiküsimuste lahendamisel möödunud sajandi lõikeid!

Nüüd on aga vahepääl tekkinud juure mõningaid kunstivorme, mille kohta vanad lõiked enam hästi ei taha sobida; nii, näiteks, operett ja revüü. Kunstiteoreetikud, kes vanadest esteetika kolikambritest neile ühtegi kohast „šnitti“ ei leia, hülgavad neid kui kõlbmatuid. Üeldakse, et ega operett ja revüü ei kuulugi kunsti valdkonda: need seisavad niisama publiku sensatsioonihimu teenistuses. Ainuke täisõiguslik kunsti representant teatris on drama. — Ja kui nüüd rahvas draamat vaatama ei lähe, siis

lütatakse kisa lahti, et publikul puuduvat huvi kunsti vastu.

Lugu pole aga sugugi nii. Publik tunneb vägagi huvi kunsti suhtes, ennegi tema arusaamised on pisut teised, kui seda nõuavad kunstiteooria kanoniseeritud seisukohad. Publik vaatab meelsasti revüüd ja operetti, kuna ta tõsiselt draamale sageli pöörab selja. Kuid samuti pöörab osa publikust selja ka tsirkusele ja kabareele. Neid kahte viimast ei pea ka mass kunstiks. Nii siis näeme, et publikulgi on oma kriteerium selle suhtes, mida pidada kunstiks ja mida mitte. Mis sellest, et massi kriteerium teoreetikute ja kunstnike omast erineb! Ta on ikkagi olemas.

Nüüd tuleb välja, nagu omaksime meie kaht kunsti — rahvakunsti ja eliidi kunsti. Ja need kaks on isekeskis tülis. Kumbki võitleb oma maksvuse eest. Näib siiski, et rahvakunsti pooldajad on kannatlikumad ja vabameelsemad kui eliidikunsti austajad. Esimesed ei eita teisi kui kunsti esindajaid. Nad vaid ütlevad, et eliidikunst jääb neile arusaamatuks, raskelt seeditavaks — sellepärast ka vastuvõtmatuks. Teised on aga märksa õigeusklikumad. Nad ei tunnusta teist jumalat nende oma kõrval. Rahvakunst polegi nende arusaamise järele kunst! Ja kuna eliidikunsti poolt on kõik organid — teaduslikud traktaadid, õppetoolid, ajakirjandus — siis jääb „ametlikuks kunstiks“ ikkagi eliidikunst. Mass võitleb selle vaateviisi vastu Gandhi meetodil, s. o. passiivse vastupanuga. Publik lihtsalt ignoreerib „ametlikku kunsti“.

Niisugune suhtumine kunstisse pole isenesest midagi uut. Juba vanas Egiptuses valitsesid kunstis kaks stiili: hoovistiil ja rahvastiil. Esimesel olid kindlalt väljakujunenud kaanonid asjade kujutamiseks, nii kivilinenud, et neid isegi kirjamärkidena võis kasutada. Teisel puudub šabloon — as-

ju kujutati vabalt. Ja nii püsisid need kaks stiili aastasadu teineteise kõrval. Siis tuli vaaraode troonile Amenophis IV, kes nimetas end Echnatoniks. Too mees oli revolutsiooniliste kalduvustega — see nähtub juba ta riigikorra ja jumalateenistuse riituste, isegi jumalate koosseisu muutmisest. Kuid ta evis ka tubli portsjoni demokraatlikku joont. Sellepärast ta kuulutas rahvastii hoovistiiiks, s. o. ametlikuks stiiliks. Ja seisukord muutus silmapilkselt normaalseks, sest enamuse pääsis võidule.

Selle kauges minevikus sündinud seiga üle järele mõeldes, kerkib üles küsimus, et kas meiegi aja kunstisse suhtumine pole ebanormaalne ja kas meiegi ei vajaks Echnatonit. Meie otsustame muidu kõik küsimused enamuse seisukohalt, miks teeme kunstit erandi? Miks ei pea meie siin kinni demokraatlikust mõtlemiseviisist? Kas poleks õige öelda: andke rahvale, mis rahva kohus!

Vaadelgem korraks seda eliidikunsti. Juba sõnasse „kunst“ suhtutakse siin kuidagi imelikult. Seda sõna hääldatakse sellisel, otsegu oleks suu täis viurukit ning mirri. Kunstist on tehtud müsteerium, kunstõpetus võrdub teosoofo ja antroposoofo salaõpetusele. Sellest rääkides tõustakse paugupäält stratosfääri, kaotatakse vähemgi kontakt maaga. See asjaolu näib kunsti eliidile endalegi minevat juba liiga hulluks, sest ega nad muidu ei räägiks elulähedusest ja teistest naasugustest asjadest.

Kas poleks õigem vaadelda kunsti kui iga teist artiklit, mida läheb tarvis meie ihule ja hingele? Kas siiski kunstiski ei oleks õigem tee arvestada turu maitset, turunõudeid? Ma tean, need arglikud küsimused rahavad kunstniku ja esteedi kõrvu piisahoopidena — muidugi eeldusega, et neid silmapilgukski tõsiselt võetakse. Kuid mõelda võiks pisut siiski nende küsimuste üle.

VEIDI ÜHINGUTE NIMEDEST

E. L.

Vaatamata suurele ja igakülgele edule, mis oleme ühingute elus saavutanud viimise paarikümne aasta vältel, on jäänud üks ala, milles ikka veel püsib vaimsus, nagu see oli mõeldav aastat paarkümmend tagasi. See on — ühingute nimed!

Mõnesõnaline lause, millena esineb ühingu nimi, ei huvita sisuliselt enamasti kedagi, harva ehk mõnda hella keeleinstinktiga inimest. Ei muutu ju ühingu siseelus midagi, kas nimesest üks sõna on nii või naa, koosneb see kahest sõnast või tervest tosnast. Nagu kord kellegi poolt on arvatud hääks mõnda ühingu ristida, nii peab see kestma ühingu surmani, või olgu siis, et seda muudetakse keelepärasemaks ja lihtsamaks igapäevaseks tarvituseks. Sageli aga kujuneb nii, et ühingu igapäevane nimetus on sootu teine kui see fikseeritud ametlikult. Rõhuv enamuse meie ühinguist loodi ajal, mil meie keel väljendite poolest oli veel kehv, mil nimeandjate hariduslik tasegi polnud sageli kuigi väljapaistev, millest siis ka ühingute nimed said pahasti nii keeleliselt, loogiliselt kui kõlalt üpris konarlised ja vigased.

Kui tahetakse olla tõe ja ilu nõudjad,

mis ju peaks osutama iga haridusühingu pühamiseks püüdeks, siis peaks oldama järjekindlad selles ka ühingute nimede puhul ning peaks need võetama revideerimisele.

Peatugem alguses kohe sõnal „selts“, mis meie ühissetevõtete nimedes esineb kõige sagedamini. Selle sõna päritolu on selge: moondis saksa sõnast „Gesellschaft“, mõistelises tõlkes ühing. Meie esimesed ühingud olid saksa käsitöölise „Gesellschaftid“, neilt olemegi pärandanud selle sõnajuure. Mugavuse mõttes kaotati eest silp „Ge-“ ning jäi — „sellschaft“. Kiirel hääldamisel lisandus keskele t-häälik ja eestlasele võõras sch-häälik asendus s-ga — „seltsaft“, millist sõna veel tänapäevalgi võib kuulda väikelinna „bürjerite“ suus. Sellest kulus maha veel lõpp „saft“ ning valmis oligi meie „selts“! Vähe aga, et selle sõna tarvitamisega jatkame paljulaidetud „germanismitemist“. Ürgtähenduses sõna „Gesellschaft“ tähendab sellide ühingu, sellkonda. Tarvitseb ju tule-tada vaid meele kesk- ja uue-aja käsitöölise ühinguid, milledest eriti sellide omad, Saksas „Gesellschaftid“, olid lugematult arvukad, populaarsed ja teguvõimsad. Neist

käsitöliste ühinguist võrsusid meie tänapäeva seltskonnaelu vormid, kusjuures saksa „Gesellschaft“ on pärandanud meile koguni oma nimegi.

Nii siis: kui meil on näiteks, mingi akadeemiline selts, siis pahatahtlik võiks seda tõlgendada „akadeemiliste sellide ühinguks“!

Veel lisandub kolmas põhjus, miks peak-sime loobuma „seltsist“: kōlaliselt, hāaldamise ilult, see sõna ei pälvi just kiitust! Temas kuulduv mingi vedela vōi poolvedela langemise kōla! Igatahes eestipārane „ühing“ vāarib selleski punktis eelistamist.

Viimasel ajal, peab märkima, on hakatud tegema vahet seltsi ja ühingu vahel. Esimest tahetakse kasutada n. n. ainelist kasu taotlevate koondiste puhul, nii siis: aktsiaselts, kaubandusselts, põllutööselts jne., kuna teine jääks vaimsete, haridusalaliste, s. t. ainelist kasu mitte taotlevate koondiste tarvis. Kuid keelelisest vaatekohast nii üks kui teine peaks olema eestipārane „ühing“ ning „selts“ tuleks tõrjuda meie keelest sootumaks eemale.

Kahjuks meil on kujunenud sõna, mida raske asendada muuga — „seltskond“. Siin peaks ju enam sobima „ühiskond“, kuid sellele on omistatud veidi teine mõiste. Tuleks kas luua uus sõna vōi siis vabastada „ühiskond“ ta senisest tähendusest ning loobuda siingi vōorast „seltsist“.

Seltsi asemel sobib vāga hāsti „ühing“, „koondis“, „ring“, „kond“.

Edasi vaadelgem teist viga mis meie ühingute nimedes alasage; need on koormatud üle tarbetumate, sageli koguni loogilise seoseta sõnadega! Siin paar näidet: „Nn. Noorerahva Eesti Hariduse ja Laulu-Māngukunsti selts Voog“, „Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse NN osakond“, „Nn. Avaliku Laenu Rahva Raamatukogu Selts“, „Nn. Mardi Evangeeliumi Luteruse Usu Koguduse III pihtkonna Laulu-Māngu ja Muusika Selts Kannel“, „T. Linna Valgustuse ja Veemuretsemise Osakonna Teenijaskonna Muusika Ühing“ jne. jne. Selliseid näiteid leidub külluses.

Kas ei oleks kõige otstarbekam, kui piirduks vaid paari-kolme n. ö. standartnimega, olgu need siis „hariduseühingud“, „muusikaühingud“ ja „raamatukogu-ühingud“. Sāadus nāeb ette ühingu nime kohta, et see peab olema eraldatav teistest, — muud midagi. Kui pannakse tolle standard-nime ette asukoha nimi, siis ei oleks vajagi rohkem, saaksime vabaks kord neist hiigla-lohedest ühingute nimede nāol. Loomulikult, teatavaid tēiendeid tuleb tarvitada linnades, kus ühinguid tegutseb palju. Siin aga tavaliselt ühingud jagunevad kas elukutsete, eriharrastuste vōi ülesannete ko-

haselt, vastava sõna paigutamine ühingu nimesse vōimaldab küllaldaselt variante.

Sümboolse eseme nimetus ühingu nimes, nagu *Koidud, Kandle, Vood, Püüded, Tõrvikud* jne. jne., jäävad muidugi maitseasjaks, kuid tahaksin nentida, et need on suuremalt osalt vananenud. Valitagu kui reaalne ja tagasihoidlik sümbool tahe, ometi ei vabaneta teatavast lüürilisest sentimentaalsest kõrvlamīgust. Pāalegi need sümboolid aitavad pikendada ühingu nimesid, — ja tēitsa tarbetult. Selle juures veel on igavene tūli nende sõnade tarvitamisega, kas kāanata neid nii vōi naa, jätta kāanamata, kas tarvitada jutumārges vōi ilma, apostroofiga vōi ilma.

Oleks vist aeg, et tõesti loobuksime ka neist „kaunis-sümboleist“. Vanemaile tegeleasile muidugi nad tähendavad ajaloolist pūhadust, ent nooremad ei saa mōōda teatavast eelarvamisest. Miks me siis peaksime kõigutama noorte inimeste usaldust meie seltskonnaelu tõsidusse ja asjalikkusse, kui see onelene vaid ühest sõnast! Aeg on ju muutunud, tänapēeval ei ole enam sedavōrd poolehoidu romantilisel kui asjalikul.

Siis see loogiline külg nimedes. Viimasel ajalgi registreeritakse „laulu ja muusika ühinguid“. Kuigi on arusaadav, et selles lauses „māng“ peab asendama „muusikat“, siiski jääb ilmseks, et siin korratatakse mõistet, — laul on ju samuti muusika, nagu kõik muud muusikaalad! Analoogiliselt peaks siis olema vōimalik öelda: „hāite- ja lavakunsti ühing“, vōi „kõrgushūppe ja spordi ühing“. Tōsi, palju halvem siin tundub sõna „māng“, mille jällegi oleme kontrollimata laenanud mujalt, kuigi: tõlkes. Sōna „māng“ omab palju tähendusi, ning kui ühingu nimeks on „laulu ja māngu ühing“, siis peaks andestama, kui vōhik arvab, et selles ühingus pāale laulu harrastatakse ka kaardimāngu. Vōiks siis ju olla „pillimāngu ühing“, kui seda tingimata tuleb eelistada üldise „helikunsti ühingu“ ees. Nii siis „laulu ja māngu“ ega ka „laulu ja muusika“ ühingud ei ole pāris tāspsed oma nimedelt.

Edasi „avalik laenu rahvaraamatukogu“. Kas sellest nimest peab järeldama, et meil on ka „salajasi“ raamatukogusid, milledest raamatuid ei laenata, vaid müüakse, ja mitte rahvale, vaid, noh, ütleme kas vōi neljajalgseile? Miks siin ei aita juba niigi pikast „raamatukogust“? Kas seda ei vōtaks kaalumisele meie lugematud „avalikud rahvaraamatukogud“!

Lōpuks peatuksin ka meie liitude nimede juures. Sāaduse järele loetakse liiduks vāhemalt kahe ühingu koondist. Kui liidul on osakondi, siis loomulikult need peaksid kandma liidu funktsioone, tähend.,

nad peaksid olema liidu asemikud teatavais maaühisusis, et hõlbustada liidu tööd, nagu seda näeme ka Lauljate Liidu, Haridusliidu, Õpetajate Liidu jne. juures.

Viimasel ajal aga meil on hakatud niimetama üksikuid teatavasse liitu kuuluvaid ühinguid liidu osakondadeks, nii Ülemaailses Eesti Noorsoo Ühenduses, Vabadussõjalaste Liidus, teataval määral ka Kaitseliidus. See, esiteks, ei ole loogiline, teiseks tekitab arusaamatusi, kuna meie liitudel leidub nüüd kahesuguseid osakondi.

Mis puutub ÜENÜ-sse, siis temal meie liitudest on vist küll kõige õnnetum nimi. Pikk, segane, noorsoo kohta väga raskepärane, grammatiliselt vale ja — vanamoodne! Mis oleks olnud viga *Noorsoo Liidul*, ning kohapäälised „osakonnad“ oleks võinud väga hästi olla „*Noorsoo Ühingu*“! Ainuke asi päästab veel selle „lohe“; ta esimesed tähed — ÜENÜ — annavad üsna kõlava sõna. Kuid ega niisugust lühendusega läbiajamist saa pidada normaalseks!

Kaitseliidu kohta tahaksin öelda, et naised on leidnud omale mitukord sobivama nime: *Naiskodukaitse*. „*Kodukaitse*“ igitahes vastab palju enam nii tarbekusele kui kõlalisele ja mõttelisele nõudele. Keskasutis, praegune „päästaap“, oleks väga hästi võinud olla *Kodukaitse Liit*.

Päris õnnelik ei ole ka *Lauljate Liidu* nimi. Teatavasti ju ei kuulu siia mitte ükski lauljad, vaid ka pillikoovid; ja sootuks mitte vahetumalt üksikud lauljad, vaid ikkagi nende koorid — ühingud. Soomlastel on valik kujunenud palju paremini: nende „Kooriliit“ sobiks meilegi paremini.

Veel õnnetum on „*Lauljate Liidu Pasunakoovide Sektsioon*“. Kui palju meil leiduks neid koore, milledes mängivad vaid pasunad? Ikkagi leidub puupillilegi siinsää! Kui tahetakse pidada kinni teatavast piiritlusest, siis olgu juba „puhkkooivide sektsioon“, kuid päris hästi võiksime ta kuulutada „pillikoovide sektsiooniks“, kuna siia edaspidi kindlasti hakkab koonduma „vibupillimehigi“.

Need mõtted kerkisid esile kuulduse puhul, et mõnelt poolt kavatsetakse tugevat aktsiooni perekonna-nimede eestistamise hääks juubelilaulupeo puhul. Kas ei oleks kõigepeält tarvilik, et laulupeost osavõtvad organisatsioonid mõtleks ka oma nimede „eestistamisele“? Muidugi, vanemate tegevlaste poolt oleks oodata tugevat vastuseisu, kuna vanade, elupõliste ühingute nimede muutmise tähendaks nende pühadusse puutumist. Kuid andkem tõeale au, et ei ole kõik enam hää, mis tehti vanasti!

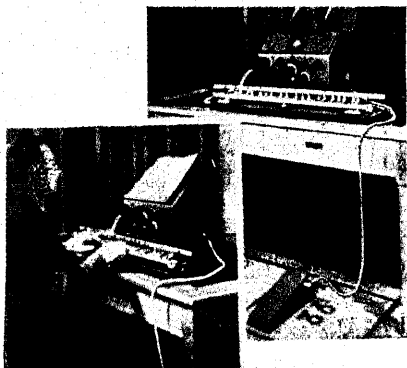
TRAUTOONIUM

UUS INSTRUMENT, MIS ON TÄHTIS VÄIKSEILE ORKESTREILE

(Dipl. ins. K. ANTON

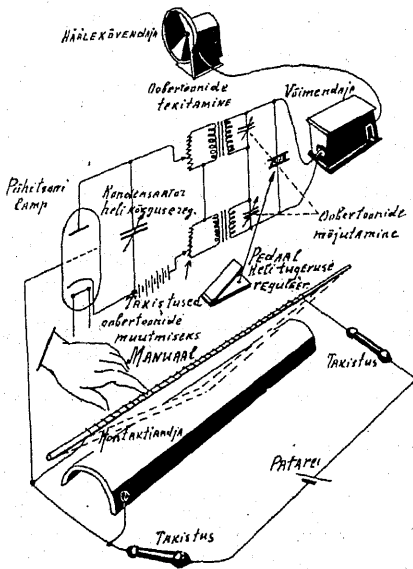
Juba rida aastaid tehakse katseid ehitada elektrilisi muusikainstrumente, s. t. niisuguseid, mille juures heli tekitamine ei sünni mitte resonantspõhja abil, nagu klaveri või viiuli juures, vaid puhtelektrilisel teel. Kõik need säädeldised omasid senini enamalt jaolt puhtlaboratoorsest tähendust. Kuid nüüd, lõpuks, on suudetud konstrueerida esimene elektriline muusikariist, mida võib valmistada juba seeriatega. See elektriline instrument on n. nim. trautoonium, viimistleatud dr. Trautwein'i leiutiste järgi.

Millist ülesannet võiks täita niisugune aparaat? Kõige peält pole see nii meeleldi demonstreeritav, tuntud kultuuriliste ja tehniliselt viimistleatud muusikainstrumentide järelaimamine (nagu viiul, pasun, või koguni inimhää), mida kõike saavutatakse trautooniumiga. Selle aparaadiga võib asendada cello, viiuli, orelit, trompetit, saksofoni või isegi trummi heli. Kui mõnes väikeses orkestris mingil põhjusel puudub

Pilt 1. — (all) Muusikariistal mängitakse menuaali mõjutamisega; pinguli olev traat vajutatakse lema all osuva metallriba vastu, ja ta annab sel viisil kontakti, mis tekitab omakord helisid. Pilt 2. — Ülal aparaat manuaaliga, all pedaal heli tugevuse umbkaudseks reguleerimiseks.

üks nendest instrumentidest, siis vilunud traatooniumi mängija suudab astuda asemele. Aga kõike elektriliste muusikariistade tähtsaimaks ülesandeks on luua uusi kõlavõimalusi, ja selleks pakub aparaat häid väljavaateid ühenduses valjuhääldajaga, mille suurus peab seisma kooskõlas ruumi suurusega.

Joon. 2 — Traatooniumi skeem

Millel baseerub siis võimalus kõige mitmekesisema kõlavärvi ja kõrgusega helide tekitamiseks selle väikese aparaadiga? Tänapäeva teooria järgi koosneb muusikaline kõla põhitoonist ja kahest segatoonist, vahel ka olude sunnil ülemhelide (obertooniude) segust, n. nim. formantidest. Kõla tekkimist, näiteks suus, resp. suukoopas, võib kujutada enesele sellisel, et häälepaletiga antud põhitoonile seltsivad nii tagapool kurgus kui ka suukoopa esiosas ülemhelid, Viiuli juures täiendub keele põhitoon samuti kahe formandiga, millised tekivad: 1) viiuli keres sisalduva õhuhulga ja 2) resonantspõhja varal. Sama asjaolu tuleb ilmsiks ka enamiku muusikainstrumentide juures, väljaarvatud need, mille helid koosnevad ainult ühest põhitoonist ja ühest formandist, nagu flööt ja klarnett. Teoreetiliselt võib ühe põhitooni ja kahe formandi abil, mis on tekitatud teatavate elektriliste vahenditega, tuua esile kõik mõeldavad muusikalsed kõlad.

Traatoonium koosneb metallkerest,

resp. kestast kolme raadiolambiga ja 12 pöördenuuga lülitajast, klaviatuurist ehk n. n. manuaalist ja pedaalist. Mängija kodus või orkestris peab loomulikult mõistma käia ümber 12 pöördenuuga ja lülitajatega samuti kui oreliregistritega. Käsitamine tegelikult pole ka mitte väga raske, seda vähem, et rida neid kangi ja nõõpe tuleb lülitada sisse ainult üks kord, mängu alguses. Manuaal, mis asendab tuntud muusikainstrumentide klaviatuuri või keelt (ilma et ta tekitaks otsekohele mõnd kuuluvat kõla), kannab üht pinguli tõmmatud traati, mis on surutud tema all asuval metallribale; nii antakse kontakt ja tekitatakse riistas ning valjuhääldajas põhitoon. Enesest mõista, et mõlema käega võib mängida manuaalil ja käsitada nõõpe, mis võimaldab isesuguste põhitooni muutvate formantide tekitamist, s. t. uue kõlavärvingu loomist. Normaalselt tõuseb manuaali heliulatus üle 3 oktaavi. Helide piirkonda võib mängimise kergendamiseks kindlaks määrata reguleeritavate kangikeste abil muusikute eneste poolt. Kergest sõrmevattusest traadile on küllalt kontakti, s. t. soovitava helikõrguse tekitamiseks. Sisustus on pehme; manuaali all asetseb sõe-vati takistus, mis hoolitseb selle eest, et tugevama vajutuse juures heli paisuks. Kuid see on peen reguleerimine samal ajal, kui jalga pedaalil abil toimib umbkaudselt. Riista pöördenuuga säeb manuaali „mensusuurkangust“, s. t. annab võimaluse mahutada manuaalile enam või vähem oktaave (võib olla, ka vastavalt mängija käte suurusele). Kolme oktaavit ei pea harilikult ületama, et üksikud helid ei asuks mitte liiga koondatult ja neid võiks puudutada veel puhtalt, koguni kerge vibraatoga. Kuid jääb ka võimalus mahutada üksikuid toone manuaalil niivõrd üksteisest eemal, et kergesti saab võtta veerand-, kaheksandiktoone jne. ning seega luua uusi muusikalisi sobitusi. Kergesti läbiviidavate lülitustega võib mängu ajal muuta kogu helide piirkonda, tähendab, viia ühe või kahe oktaavi võrra kõrgemale või madalamale. Muuseas kõlab siis ainult põhitoon, kui ühendada välja kõlavärvingut moodustavad formandid, mida tekitatakse pöördekondensaatori abil reguleeritavate võnkeringidega. Mitmesuguste lülituste abil (olenematult mõlemast formantide võnkeringist) võib mõjutada kõlavärvingut ja tekitada sel viisil kas juba tuntuid muusikalisi kõlasi, või ka uusi, senini kuulmatuid. Kogu aparaat on automatiseeritud laiaulatuslikult koduseks kasutamiseks ja kujundatud sellisel, et teda võib samal ajal kasutada ka noodipuldiks.

MEESKOORIDE NURK

TEATEID

Ühendmeeskooride kontsert. E. L. L. meeskooride sektsiooni poolt üldlauupeo ajal, 23. juunil kell 8 õhtul *Estonia* kontsertsaalis korraldatava ühendmeeskooride kontserdi kavasaan võetud ette mõningaid muudatusi. Nimelt sektsiooni juhatusel tekkis raskusi Autorikaitse ühinguga mõnede laulude suhtes, mis olid esialgselt võetud kontserdi ühendkoori kavva. Selle tõttu tuli jätta need laulud kõrvale ja paigutada asemele uued. Kava on nüüd lõplikult järgmine:

- 1) *Ei mul ole isamaja* — K. Türrpu,
- 2) *Aimduš* — J. Simm,
- 3) *Lilleside* — E. Võrk,
- 4) *Õõtsuv meri* — R. Tolias.

Nimetatud laule kannab ette ühendkoori, kuhu kuuluvad:

- 1) Akadeemiline Meeskoor,
- 2) Haapsalu Meeslaulu Ühing,
- 3) Narva Meeslaulu Seltsi meeskoor,
- 4) Pärnu Helikunsti Seltsi meeskoor,
- 5) Tallinna Meestelaulu Selts,
- 6) Tall. Linna Valgustuse ja Veemuretsemise osakonna meeskoor,
- 7) Tartu Meeslaulu Selts,
- 8) Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoor,
- 9) Võru Meeslaulu Selts.

Ühendkoori juhtimise on lahkesti enda pääle võtnud vanameister hra J u h a n S i m m .

Pääle selle esinevad eriettekannetega:

- 1) Akadeemiline Meeskoor — juh. R. Ritsing,
- 2) Tallinna Meestelaulu Selts — juh. prof. A. Topman,
- 3) Tartu Meeslaulu Selts — juh. E. Tubin,
- 4) Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoor — juh. A. Pung,
- 5) Võru Meeslaulu Selts — juh. K. Pütsepp.

Eriettekkannete kava ilmub järgmises *Muusikalehes*.

Seoses sellega, tuletatakse ka siin kohal, vastavate seltside juhatustele meele, et kooriliikmed laulupeole ilmuks meeskooride valges üldmütsis. Eriti tuleks see südamele panna noorematele lauluvendadele, kellel alles müts puudub.

Kontserdile järgneb meeskooride liikmete ühine koosviibimine, kas kuskil aias või suuremas saalis. Osavõtumaks tuleb minimaalne. Aja suhtes arvestagu selle õhtuga iga kooriliige, sest vaevalt niipea avanevad võimalused kogu meeslauljate perele ühiseks koosistumiseks. Päälegi saaks sel teel luua kontakti kõikide meeskooride vahel.

Meeskooride sektsiooni esindajaks E. L. L. nõukokku valiti hra Georg Pinding (Tall. M. S.).

Meeskooride sektsiooni juhatusse kuuluvad praegu esimehena Joh. Reinthal (Tall. M. S.), abiesimehena Georg Pinding (Tall. M. S.) ja J. Tamm (Tartu M. S.), sekretärina Harry A. Malm (Tall. M. S.) ja ametita liikmena A. Loorits (Viljandi H. S. mk.). *Muusikalehele* meeskooride nurka toimetab endiselt H. Malm.

Kontsertmatka Rakverre ja Narva korraldab Tallinna Meestelaulu Selts, prof. A. Topman'i juhatusel, 27.—28. mail s. a.

Kontsertreis Soome, ja nimelt Helsingi, kavatses Tallinna Meestelaulu Selts korraldada käesoleval hiliskevadel, kuid säälsed lauluorganisatsioonid laitsid asja ära „ebasoodsa aja pärast.“ Tallinna Meestelaulu Seltsi viimasest Helsingi kontserdist on möödunud üle tosin aastat. Igatahes ettepanek Tallinna seltsile Helsingi kontserdi jaoks peaks nüüd küll Helsingist tulema.

Akadeemilist Meeskoori juhatab esialgu hra R. Ritsing raskesti haigestanud L. Neuman'i asemel.

Meeskooride juhatusi palutakse korduvalt saata kaastööd *Muusikalehe* oma nurga jaoks. Tahaks ikkagi ka midagi kuulda elu-olust väljaspool Tallinnat.

H. M—m.

Viljandi meeskoori tegevus 1932. a.

Aastapäakoosolek kinnitas aruanded ja valis uue juhatuse.

Meeskoor Viljandis teotseb Viljandi Helikunsti Seltsi juures, kes ainukese püsiva alana senini ongi arendanud meeslaulu, kuna selts oma 3. a. ea juures pole veel suutnud korraldada teisi tegevuseharusid, pääle mõne katse sümfooniis muusikas. Seetõttu Viljandi Helikunsti Seltsi aruanne, mis kanti ette pääkoosolekul, kujuneb õieti vaid Viljandi meeskoori tegevuse pildistajaks.

Arvuliselt on meeskoor kasvanud tunduvalt ja koori koosseisu kuulub juba 70 laulja ümber. Sügishooaja alul oli tung koori väga suur, kuid 28 soovijast võeti vastu vaid pooled. Uute juuretulejatega saadi häälerühmad arvuliselt parajasti enam-vähem tasakaalustada.

Koor on harjutusi pidanud järjekindlalt kaks korda nädalas, kuid esinemiste eel käidi koos kuni neli korda. Osavõtt harjutustest on üldiselt olnud rahuldav, esinemiste eel päris häägi. Harjutusteks ruumid ühes klaveriga andis tasuta Viljandi linnavalitsuse ja koor tänuks selle eest esines linnavalitsuse poolt korraldatud avalikkudel aktustel, muuseas ka Viljandi uue raekoja pidulikul avamisel, nii et koor on saanud nagu linnaomavalitsuse esinduskooriks.

Läinud aastal koor andis Viljandis ühe ilmaliku ja ühe vaimuliku kontserdi ning korraldas ühe balli kontsertosaga. Ringreisil koor on kontserteerinud Põltsamaal (2 k.), Pilstveres, Paistus ja Suure-Kõpus. Rohkesti on esinetud jumalateenistustel Viljandi maakirikus ja Paistu koguduse erilisel kutsel lauldi üksikkoorina Paistu vaimulikul laulupäeval. Kokku meeskoor 1932. a. esines 16 korda. Pääle selle on kooril olnud kaks omavahelist koosviibimist lauluga. Kontsertidel meeskoori kõrval astus üles rida soliste — kõik mehed, muuseas tenorid K. Ots ja M. Taras, neist viimane esmakordselt Viljandis. Vaimulikel kontsertidel meeskoorile igalpool aitas lahkesti kaasa vaimuliku talituse pidamisega Viljandi maakoguduse õpetaja Jaan Lattik, kuna ühel korral on jumalateenistust pidanud Viljandi linnakoguduse õpetaja Vestrèn-Doll ja ka Pärnumaa praost A. Grünberg. Saatjaks klaveril ja oreil oli E. Rossman.

Uusi laule õppis koor üle 20-ne. Käsi kirjas saadi A. Vedro'lt lahkesti kasutada *Ave Maria* tema ooperist *Kaupo*, koorijuht A. Pung säädis koorile tuntud vene rahvalaulu *Nüüd hoogu!* („Ei uhnem!“). Aasta lõpul lõi koorijuht koori moto, kuid seda hakati tarvitama uuest aastast. Veel paluti koorile kirjutada uusi laule J. Simmi ja E. Võrku, kuid needki jäid uueks aastaks. Arvatavasti esmakordselt Eestis kanti ette J. Dürneri *Elujuhised* („Usk, Lootus, Armastus“), mis meil pole ilmunud trükis, ega ka vist mujal kavas seisnud. Kõiki laule, pääle ühe erandi, kanti ette mitmekordselt. Kõige rohkem lauldi Türrnu, Läte' ja Võrgu töid, kuna arvult vähem on õpitud laule Tobias'elt ja Simm'ilt; kuid ka neid on korratud palju. Pääle eelnimetatute kasutati veel järgmist autorite loomingut: Saar, Kapp, Vettik, Säbelmann, Tomson, K. A. Hermann, Palmgren, Järnefelt, Hoppe, Linde, Maier, Heim, Sivori, Beethoven, Mozart, Weber, Bortnjanski ja Rossini.

Rahaliselt on meeskoori tegevus kujunenud küllalt soodsalt, pidades silmas olusid. Esinemistest võttis publik osa arvukalt ja kassad andsid rahuldavat sissetulekut, nii et saadi puhast tulu ümmarguselt 500 kr. Kuna leidus ka muid allikaid, siis kõiki seltsi kulusid maha arvates jäi aasta lõpuks raha üle ligi 300 krooni.

Pärast aruannete kinnitamist ja eelarve vastuvõtmist valiti seltsile uus juhatuse järgmise koosseisus: esimees — kasvatuseadlane A. Kivirähk, abi — ajakirjanik H. Land, laekaholdja — stud. rerc. merc. R. Männasson, kirjatõimetaja — E. Kink, abi — raudteeametnik A. Kõverjalg. Koorijuhtiks on endiselt asutajaliige, helikunstnik A. Pung, koorivanemaks jäi maavalitsuse asjaajaja E. Kongas edasi, kuna selle abiks sai äriteenija E. Pidrik. Pääle selle valiti igale häälerühmale häälevanem ning häälerühmade esindajaist moodustati repertuaarikomisjon. Esindajaks Lauljate Liidus on algusest pääle asutajaliige A. Loorits. Revisjonikomisjoni valiti maksuameti asjaajaja H. Balzar, koorivanem E. Kongas ja trükitööline A. Allesaar.

Veel avaldati rohkesti mõtteid seltsi ja meeskoori tegevusekava kohta ja anti uuele juhatusele rida juhtnööre. Muuseas tahetakse määrtseda eelolevaks juubelilaulupeoks vürilene lipp ja alus panna ka püsivale sümfooniaorkestrile.

ÜENÜ TARTU OSAK. SEGAKOOR 10-AASTANE

ÜENÜ Tartu osakonna segakoori juht
R. Ritsing

ÜENÜ Tartu osakonna segakoor sai läinud aasta 30. novembril kümneaastaseks. Tähtpäeva pühitseti kahes osas alles selle aasta 26. märtsil omavahelise aktusega osakonna ruumes — Vabadusepuieste

ÜENÜ Tartu osakonna segakoor algas oma tegevust üli-raskes olukorras 30. novembril 1922. a. Kümne aasta jooksul on küll võidetud raskusi, kuid õigustatud lahedust pole siiski suudetud saavutada. Sellest hoolimata on kooril olnud õnne — ta on sammunud järjest eduteed, mida näitas ka kümnenda aastapäeva kontsert.

Koorijuhtideks on olnud E. Lode-
raud, Ed. Tubin, Ed. Kõomägi ja praegune juhataja R. Ritsing.

Koor omandas kindlama ilme alles 1928. aastal, mil koori asus juhutama R. Ritsing, kes on püüdnud pääle korralike proovide arendada lauljaid oma loengute kaudu ka muusika-teoreetiliselt, diktsiooniliselt, artikulatsiooniliselt jne.

Koor on varemmailgi aegadel mõne esinemisega paistnud silma, kuid arvustuse osaliseks ta sai alles viimaseil aastail, mil kujunes nii-öelda kontsertkooriks. Nagu statistika näitab, on kooriharjutusi peetud üle 500 ja esinetud ligi 100 korda, pääle selle on koor osavõtnud 8. ja 9. üld-laulupeost, 1. ja 2. Tartumaa laulupeost ja mitmest laulupäevast. Koori arvuline

ÜENÜ Tartu osakonna segakoor

6, — kontserdiga 2. aprillil Tartu Tütarlaste gümnaasiumi saalis. Tähtpäeva ettekanded õnnestusid hästi, mida ka kiitev arvustus kinnitas. Koori tervitasid paljud organisatsioonid, eesotsas Eesti Lauljate Liiduga, ja isikud.

Koorijuhile R. Ritsingule annetati osakonna pere poolt omavahelisel aktusel 26. märtsil kallihinnaline kink ja õnnestunud kontserdil 2. aprillil lilli.

koosseis on kõikunud 70—100 laulja vahel; praegu tegutseb kooris 114 lauljat.

Koori tegevust juhib administratiivselt kooritoimkond, kuhu kuuluvad hra E. Kukk (esimees), hra A. Helde (abi-esimees), hra K. Ummer (kirjatoim.), prl. E. Narusk (kirjatoim. abi), prl. T. Morgenroth (varahoidja), prl. J. Viller (ametita) ja koorijuht R. Ritsing. E. K.

Ooper ja kontserdid

KODUMAA

Tallinna.

Viimase uue ooperina käesoleval hooajal toodi *Estonias* lavale C. Saint-Saëns'i *Simson ja Delila*. Teose aine on võetud piiblist ja ta kajastab inimlike nõrkuste hukutavat mõju. Lõpusihiks jääb näidata Jehoovat valitsevana kõige üle. Lavalises mõttes lugu vägimehest Simsonist on antud edasi võrdlemisi õnnelikult; ooper areneb kokkuvõtliku selgusega. Niisugusel kujul ta täidab ülesandeid küllaltki sobival. Solistide hulk pole küll suur, aga kandvate tegelastena teos nõuab kaht jõudu, keda meil on raske anda: Oma laulliste võimete poolest K. Ots sobib hästi; siin ta suudab end panna maksma kunstiliselt ning leiab vastavat rakendamist ka värvingu mõttes. Aga kogu osutub miniatüürseks jõuinimese kujutamise jaoks. Selles seisab tüübi nõrkus juba väliselt. Delilana päämiselt oli mõeldud A. Liberts-Rebane, kes läinud hooajal edukalt astus üles *Carmen*'i nimiosas. Siin ei saavutatud seda tasapinda, mida tahtsime näha ja julgeme loota. Paistis paljudi püüdmist, tabasime mõndagi õnnestunut ning võisime üldiselt tunda poolehoidu, aga ometi jäi puudu elamustest, et anda mängule täielisi õigusi. Iseendast need mõlemad osad nõuavad kaunis rohkesti: sisulise külje kõrval ka ulatus paneb päale pingutavaid kohustusi. Kõrvalkujudest olgu nimetatud ülempreester (K. Viitol) ja Abimelek (M. Suursööt). Oma väiksema tähenduse juures Viitol'it osa võib nimetada rahuldavaks; Suursööt sobis hästi. Muusikalisest küljest *Simson ja Delila* on kirjutatud paindumise ning väljendavusega. Siduva jõuga Saint-Saëns helides kriiputab alla, süvendab ja laiendab neid mõtteid-tundeid, mis kerkivad esile teksti alusel. Ooper areneb selgusega ega tekita kuulamisel raskusi oma kavatsuste suhtes. Lavastus oli viidud läbi tabavusega ja kärpeid tehtud õnneliku käega. Teose ettevalmistus jättis mulje hoolikast tööst, mille tõttu muusika, lavaline rühmitus-paigutus, tantsud ja dekoratiivne külg andsid liitudes mõjuva üldtulemuse. Ooperit juhatas R. Kull.

Erakorraliselt anti sümfooniakontsert Richard Wagner'i 50. a. surmapäeva mälestuseks; eeskava täitmistest võttis osa *Estonia* suurendatud orkester prof. J.

Aaviku juhatusel, H. Schütz solistina ja A. Kasemets referendina. Kõne päämiselt puudutas R. Wagner'i loomingut ja selle põhimõtteid. Orkestri ettekanded enamikus olid ammutatud ooperitest ja viidi läbi kaunis hääde tulemustega, kuna nimetatud repertuaar on seisnud sagedasti päevakorras. Kõige vähem küll saavutas mõju *Siegfriedi idüll*, milline teos iseendast kaldub venivusele. Viiulisoolona H. Schütz kandis ette *Walteri võidulaulu*.

Lauljate Liit korraldas *Estonias* rahvakontserdi, kus tulid ettekandele X-da üldlaulupeo pillikooreid palad. Laialdasemaks orkestrite instrueerimiseks peeti varem loenguid ja täiendati neid mänguga raadio kaudu, ka anti kursusi Tallinnas ning Tartus. Nüüd lõpliku kokkuvõtena pakuti kõiki töid kontserdi korras, kus esinesid Kaitsehiidu Tallinna maleva, Kalevi maleva, Vabat. Tulet. ühingu ja Tallinna Politsei Spordiringi orkestrid X-da üldlaulupeo pillikooreid üldjuhi R. Kulli dirigeerimise all. Ettekanded õnnestusid võrdlemisi hästi, kuna eeltööd olid tehtud korralikult. Laulupeo paladega astusid üles ka Tallinna Meestelaulu Seltsi koor prof. A. Topman'i juhatusel ja Estonia Muusika Osakonna segakoor prof. J. Aaviku juhatusel. Ettekannete vahepääl J. Aavik kõneles laulupeo teemil. Kordaläinud kontserdist võttis osa hulk publikut; samuti kuulati mängu ja laulu ülemaaliselt raadio kaudu õpingu ning huvi otstarbel.

Tallinna Meestelaulu Selts andis teise hooaja kontserdi. Uut repertuaari seekord pakuti vähemal määral, kuna enamik laule tuli kavas kordamisena. Hää sisseelamise tõttu ettekanded viidi läbi suure hooga, paindumusega ja puhtusega. Sisult eeskava ei kuulunud just raskete hulka ning rahaldas hulgalise publiku maitset avarama mõttes. Pakutud palade seas ei puudunud midugi tõsise väärtusega materjali. Juhataja prof. A. Tompan omas kooriga hää vastastikust arusaamist ja sidet. Solistina astus üles Antonie Ilves, kes ilmutas sümfaatset häälematerjali (kuigi mitte veel suurt). Koloratuurne tehnik pole küll veel kujunenud välja oma lõplikus astmes, kuid sellelegi vaatamata lauljanna

suutis võita elavat poolehoidu. Klaveril saatis solisti tulemuslikult P. Lüdig.

Jaani kiriku oratooriumikoor oli võtnud endale ulatusliku ülesande ja korraldas kontserdi, mille kavas seisis kaks kantaati: J. Hiob'i *Jesaja kuulutamine* ja K. Heinmetsa *Töötatud maa*. Esimene teostest on juba tuttav ettekande kaudu *Estonias*, teine aga tuli käsitamisele esmakordselt. Noor helilooja K. Heinmetas annab tunnistust oma ande kohta kantaadi kaudu, kuna selles leidub tunnete erksust ja arendamise loogikat. Olgugi, et helitöö pole stiililt täiesti ühtlane ja lõpp kalduib pisut monotoonsusse, ta siiski väärib tähelepanu ning äratab poolehoidu. Kooriga oli tehtud ettevalmistamiseks hoolsat tööd, orkestriparaadi liitmine aga jättis soovida enam harjutusi. Kaastegevatenä esinesid meie tuntud jõud: K. Ots ja K. Viitol laulus, prof. A. Topman orelil. Kontserti juhatas U. Topman.

Klaverikonstnikest esines Imre Ungar, kes juba varemate ülesastumiste kaudu on leidnud poolehoidvat vastuvõttu. Kuigi ta forsseerib tujudes ja kasutab värve paksult ning pianistlikuski mõttes laseb kerkida vasturääkivustel, ometi avaldab mäng siduvat mõju. Bach-Buson'i *Prelüüd ja fuuga* ei jõudnud täielise selguseni; enam kordaminekut ilmutas Beethoven'i sonaat (*Appassionata*). Chopin'i töödest õnnestunumalt toodi esile ballaad. Schumann'i *Karnevali* käsitamine andis nähtavaid tulemusi.

Esmakordselt külastas Tallinnat Teophil Demetriescu, kes avaldas end tugevama tehnilise küljega. Küllaltki suurte virtuooslike võimete kõrval sisuline tõlgitus jäi võrdlemisi ilmetuks. Terve rea klassikalist ja romantikalist voolu esindavate teoste käsitlemine ei näidanud kuigi suurt erinevust ega iseloomustamist; Liszt'i ja Chopin'i töödele siiski osalt tungiti lähemale. Üleolevus tehnikas sagedasti ahvatles tempode kiirendamisele; ka valjuse varjundid jäid nõutaval määral kasutamata. Valitseval kohal püsis virtuositeet.

Marta Runge ja Aleksander Arded esinesid käesoleval hooajal jälle oma kontserdiga, mis sisustuse ja väljendava kordamineku poolest jättis hää mulje. Võrreldes läinud aastaga, Marta Runge täitis kavas ulatuslikumat osa ja ilmutas ka suuremat küpsust nii teoste tõlgitavas kui oskuslikus käsitamises. Laulud anti edasi puhtusega, soojusega ning lähedale küündiva mõistmisega. Üldse lauljana kandis ette üle kümne pala, mis kõik pääsesid mõjule siduvusega. Eriti sobivateks osutusid iseloomult Grieg'i ja samuti Schubert'i tööd; ka Gounod' aaria, Rachmaninov'i ja Caikovski' teosed ning ungari rahvalaulud

saavutasid ettekandel häid tulemusi. Aleksander Arder pakkus jälle oma paremat. Hoogsas laulutuju ja rikkaliku häälematerjali juures ta ilmutas ka sobivat esinemise olukorda. Ligi kümnest laulust ülekaalulisem osa oli antud eesti autoritele (Kapp, Vettik, Vedro, Lemba ja Saare töö duetina). Teistest heliloojatest olid esitatud Schubert, Grečaninov ning Rimski-Korsakov. Mõlema kontsertandi ettekanded kujunesid väärikaks ning leidsid elavat vastukaja. Klaveril saatjana viis oma osa korralikult läbi T. Koch.

Iseseisvalt esines Colette Frantz, kes end varem tutvustas, sooleerides ühel sümfooniakontserdil. Colette Frantz alles noore viuldajana mõjus huviäratavalt nii tehniliste suutmiste kui ka tõlgitavate võimete poolest. Mäng oskuslikult küljest esitati küllaldase kindlusega, puhtusega ning kandvusega; samuti siduvalt toodi esile teoste sisuline käsitamine, kuigi kõikides mõotudes ei tarvitse aluseks võtta viimaseid piire. Täheenduselt ja ka ulatuselt esikohal seisis C. Frank'i sonaat ning M. Bruch'i kontsert (g-moll); Vivaldi-Kreisler'i kontsert (C-duur) eeskava alguses kandis esitamises ka avanumbri tunnuseid. Kontserdi lõpupoole ilmekalt kanti lühematest töedest ette Saint-Saëns'i *Havannatar*; sellele järgnesid kordaminekuga C. Cui' *Hällilaul* ja tehniline Ries'i *Kestev liikumine*. Tasakaalukalt saatis klaveril kontsertanti P. P. Lüdig.

Ed. Visnapuu.

Tartu. — Reedel, 24. märtsil esines *Vanemuises* kontserdiga Tartu Meeslaulu Seltsi koor, pakkudes ülevaadet eesti meeskoori laulude repertuaarist A. Kunileidist kuni J. Simm'ini. Pääle eesti laulude oli kavas ka soome kooriteoseid J. Sibelius'e, T. Kuula' ja E. Linnala' loominguist. Laulude (eriti uemate) ettekannet Ed. Tubini' asjalikul juhatusel oli meeleolukas ja hoogne. Koori häälerühmadest esines kõige ühtlasemana esimene tenor. Üksikute häälte väljakostmine esimeses bassis tikkus mõjuma segavalt; teise bassi ja teise tenori laulmise viis rahuldaks, kui arvestamata jätta kohati märgatavalt lamedusele kalduvat tooniandmist. Kontsert jättis üldiselt hää mulje.

Tartu Kõrgema Muusikakooli õpilaskontsert oli kolmapäeval, 29. märtsil *Vanemuises*, kus esinesid A. Brosse'e, A. Mahotina', L. Neuman'i, P. Toome ja E. Turgan'i klassi õpilased.

Erakordselt kontserdirohkeks osutus pühapäev 2. aprillil. Meie vähesed kontserdiharrastajad pidid valima neljast võimalu-

sest ühe, või äärmisel juhtumil kaks, sest kontserdid toimusid peaaegu ühel ja samal kellaajalgi. Nendest neljast kontserdist olid publiku huvialusteks peamiselt Tartu Helikunsti Seltsi seitsmes kammermuusika-õhtu Ülikooli aulas ja ÜENÜ Tartu Osakonna segakoori kümenda aastapäeva kontsert Tartu Tütarlaste gümnaasiumi saalis. Sama päeva olid valinud oma esinemiseks Tartu Muusika Klubi (Saksa teatris) ja Tallinna saksa koorid (Jaani kirikus). Kammermuusika-õhtul esitati: R. Strauss'i sonaati cellole ja klaverile M. Slatkini ja L. Milki ettekandel, solistilt lauljatar Salme Söbralt kaks R. Strauss'i laulu, teiselt solistilt pianist Helene Braun'ilt M. Reger'i *Intermezzo* op. 45. ja kvartetilt (E. Turgan, B. Muršak, P. Toom ja M. Slatkin) M. Ravel'i keelpillide kvartetit F-duur. Õhtu, mis oli seosoni viimaseks, kujunes parimaks ja andis väga hää lõpumulje õnnestunud hooajale.

ÜENÜ Tartu Osakonna segakoori 10. aastapäeva kontsert R. Ritsingu juhatusel kujunes noorte meeldivaks eneseavalduseks. Kontserdi kava sisaldas peamiselt uemaid eesti laule, milledest enamus tuli esietekandele. Solistina esines edukalt H. Kann.

Kolmapäeval, 5. aprillil esinesid Saksa teatris operilaulja Lisa Arden-Fick ja pianist Else Knüpfker-Hoffmann esitades tüseda kava Schuberti, Brahms'i, Saint-Saëns'i, Rich. Strauss'i, Sibelius'e, Kuula', Madetoja', Čaikovski' ja Rachmaninov'i helitöödest. Väikesearvuline publik avaldas esinejale sooja poolehoidu.

Pühapäeval, 9. aprillil oli ülikooli kirikus Tartu Meeslaulu Seltsi koori vaimulik kontsert. Vist mitte muu kui lühikese aja tõttu (sest eelmine kontsert anti alles 24. märtsil) seekordne Tartu Meeslaulu Seltsi koori esinemine jättis soovida sobivate muusikaliste traditsioonidega harjunud kuulajale. Üksikud laulud tulid esile küll üsna küpsena, kuid mitmedki nendest oleks vajanud lähemat viimistlust ja süvenemist. Solistina esines haigestunud orelikunstniku V. Blaubrück'i asemel bariitonilaulja K. Põlde, kes esines õige sümptatselt mitme vaimuliku lauluga. Solisti saatis orellil ülikooli muusikaõpetaja E. Võrk. Koori juhatas Ed. Tubin.

Hääks juhuseks oli 9. aprillil *Vanemuises* kuulata külakostina Helsingi Eteläsuomalainen Osakunta üliõpilaskoori kontserti. Tartu kontsertpubliku kahjuks peab aga mainima, et hõimlaste maitsekat ja tundeküllast esinemist oli tulnud jälgima õige väikesearvuline kuulajate kogu. Koori juhatas täpse, hää ja liialda-

mata tehnikaga Ossi Eloka. Solistina esines Jyry Tikka. Eesti helitöödest oli kavas M. Hermann'i *Meestelaul* ja *Tuljak*. Helsingi Eteläsuomalainen Osakunta on E. Naisüliõpilasseltsi ja EÜS *Põhjalla* sõpruslepinglane, mistõttu anti kontserdi vaheajal sõprustunnusena ENÜS auvilist-lasele helilooja M. Hermann'ile koorimärk ja lint; sama au osaliseks said ka ENÜS esinaine prl. E. Änilane ja *Põhjalla* esimees J. Ots.

Tartu Üliõpilaskonna ja E. Naisüliõpilaste Seltsi poolt annetati külaliskoorile pärjad.

Tartu Maarja kirikus kanti ette 15. aprillil Joh. Seb. Bach'i *Lurkas-Passion*. Tegelasena esinesid Tartu Maarja kiriku koor A. Wirkhaus'i juhatusel; soleerisid E. Aavik (laul), A. Leithammel (laul), E. Laanenberg (laul), K. Põlde (laul) ja E. Kiris (orel).

Muusikalist huvi pakkus ka uue eesti opereti *Veskineiu* esietendus 18. aprillil *Vanemuises*. Opereti muusika heliloojalt A. Wirkhaus'ilt on õnnestunud. Esietendust oli jälgima tulnud harukordselt rohkesti publikut. Autorile aplodeeriti ja annetati lilli.

Märkimiseväärse tähelepanu osaliseks said ka Tartu Pedagoogiumi esimese aastapäeva pühitsemise kontsert-osa *Vanemuises* laupäeval, 25. märtsil ja Tartu Seminaris 105-da aastapäeva ettekannete muusikaline osa pühapäeval, 26. märtsil kooli ruumes. *R. Heliste.*

Rakvere. — Rahvamaja ja Hariduse-seltsi segakoor andis 25. märtsil rahvamajas oma traditsioonilise kevadkontserdi. Nimetatud koor on aasta-aastalt näidanud kasvamise tendentsi, olles endasse koondanud kõik Rakvere tõsisemad kunstisõbrad — vokaalmuusika armastajad.

Koor omab pääle häälerühmade tasakaalu ka hääd kõlavärvingut, millele liitub selge diktsioon, jõuküllus, värskus ja hää distsipliin.

Koorijuht hr. E. Rosenberg otstarbeka — meeldiva repertuaari valikuga ning kunstilisel küpse tõlgitsemisega on omandanud täielise lugupidamise, nagu seda tõendas ka möödunud kontserdil saalitäie publiku aplaus.

Kava koosnes peamiselt eesti autorite töödest; Merikanto-Vettik'u *Kui tuli tumeneb* tuli korrata hää dünaamika ja peene tõlgitsemise tõttu.

Ka E. Aava *Murelaul*, T. Vettik'u *Oma saar*, C. Kreegi *Sirisege*, *sirbikesed* said kuulajaskonnalt elava vastukaja.

Solistina esines Tall. Konserv. õpil. Villem Öunapu (viul), kel on lootusi tulevikus tõusta nähtavaks mängijaks.

Oma noorusele vaatamata esineb ta julgelt ning omab päale kindla vibutõmbe, avarat tooni, tehnilist puhtust ja hääd tõlgitsust. Lisapalana antud R. Eilenberg'i *Veski metsas*, oli hää, kuna A. Öunapuu *Romanss*, ettekandja hingelisele soojusele vaatamata, tundub vormilt puudulikuna ja harmooniliselt otsituna. Klaveril kunstnik. pr. J. Mägi tegutses asjatundlikult, painduvalt. Publikut oli rohkesti.

K.-L. Rakvere patareil on kavatsus asutada omale sümfooniaorkestrit, mida juhatama asuks ltn. Reinveg. Senini puudub rakverelastel sümfooniaorkester, (ajast mil seminaar ära kolis, kus tegutses üsna suur koosis hr. A. Öunapuu juhatusel).

25. märtsil kontserteeris Rakveres Tallinna Töölismuusika Ühingu sümfooniaorkester, mida juhatas N. Goldschmidt. Nimetatud orkester üsna suures koosseisus esines Vabat. tuletõrje saalis, milline akustika poolest on parim Rakveres.

Mängiti päämiselt klassika ja romantika autorite helitõid (Bach, Beethoven, Wagner j. t.), mis kunstiküpselt ja hästi tõlgitsetult kõitsid kuulajaskonda. Eriliselt hää oli R. Wagner'i *Leidav hollandlane*, väljaarvatud mõned vähemad vääratused; kordaminekuga sooritati N. Goldschmidt'i muusikaline pilt *Mälestus Narvast*. Publikut saalis oli hõredamalt, kui á capella kontsertidel. Mulje kontserdist jäi hää, ning tuleb vaid tänu avaldada sümf. tööde tutvustamise eest. Orkestriga ühes esmakordselt Rakveres viibis ka helilooja A. Vedro.

Rakvere õp. Ühing, Rhvm. ja Hariduseelts ning Virum. Lastek. Ühing korraldavad 21. mail s. a. Rakvere ja ümbruskonna koolidega noorte laulupäeva kavaga: ühendatud lastekoorid, segakoor, üksikud koorid jne. Üldkoore juhatavad: hr. E. Rosenberg ja hr. V. Kreek. Vastavad eel-tööd laulupäeva hääks kordaminekuks on juba tehtud.

Sõmeru. — Kohapääl tegutseb meeskoor, mida juhatab hr. A. Sein. Nimetatud koor osutub ainukeseks meeskooriks Rakvere ümbruses ning on aastate poolest juba üle paarikümne vana. Koor on esinenud kohalikel pidudel, samuti Rakvere kirikus. On osa võetud pea kõigist mäak. laulupidudest ja valmistatakse praegugi hoolega juubeli-laulupeoks.

Kohalase juhhib segakoori õp. J. Treilmann, Aresil O. Peil ja Kaarlis õp. L. Uustalu. Pasunakooreid tegutsevad Kaarlis ja Sâmi-Sillal. Õpetatakse hoolega algajaid, kuna siamaani tegevus oli soigus.

Kohalikel org-idel on kavatsus juuni keskel korraldada ümbruse laulupäeva, mis ühtlasi oleks üldlauluse eelprooviks.

E. S.

Valga. 23. ja 26. märtsil s. a. toimusid Valga ühisgümnaasiumi ruumes X üldlauluse eelproovid Valga ringkonna kooridele. Esimene eelproov prof. J. Aaviku juhatusel oli määratud Valga Kunstiseltsi segakoorile erisegakooride lauludest. Eelproov vältas mitu tundi ning raskemad erisegakooride laulud (väljaarvatud Tobias'e *Noored sepad*) nõudsid üldjuhilt kui ka koorilt tublit viimistlemise tööd. Teisel eelproovil üldjuhi V. Nerep'i juhtimisel viimistleti Valga ringkonna kooridega üldkooride laule. Lauljaid oli koos rohkesti. Mainitud eelproovid olid viimased Valga ringkonnas.

Kevadpühade II päeval — 17. aprillil korraldas Valga Meestelaulu Selts oma möödunud sügisel asutatud meeskooriga esimese iseseisva kontserdi *Sädeme* saalis, kuna n. ö. vähemas osas — üksikute laulude ettekandega on koor mõnel korral esinenud juba varemalt. Iseseisva kontserdi kavatses eesti ja soome heliloojate tööd. Koor oma välises esinemises taotleb suuremate ning varem asutatud meeskooride eeskujuga (kontsert algas n. nim. lipulaulu ettekandega, lavale asumine ja lavalt lahkumine toimus lahtise eesriide juures vajalise distsipliiniga, ainult seekord oli seda distsipliini demonstreerimist kava paigutuse tõttu natuke palju — tervelt 8 korda). Koor sooritas oma ettekan- ded pääst, mis kõigiti kiiduväärne nähe, kuid võttes arvesse lühikest ettevalmistuse aega võrdlemisi suure ja raske kava läbitöötamisel, ei olnud päästlaulus küllaldast julgust ja kindlust. Koori esinemisel tarvitati uut, tavalisest erinevat häälderühmade ülessäädet, milline aga käesoleval korral ei suutnud tõestada oma paremust. Igatahes oli tunda, et tenorite rühmad ei olnud tasakaalus basside rühmadega, milline asjaolu võis ka tulla sellest, et esimesed juhi nõudel pidid laulma liig tagasihoidlikult, niioelda sordiini all. Häälema- terjali — ning enam kui rahuldavat — on aga kooril küllaldaselt. Kontserdi kava ise sooritati Valga oludes üldiselt võetuna täiesti korralikult, nii et töö tulemused on täiesti rahuldavad, kuid midagi eriliselt üllatavat muidugi esimese kontserdiga ei suudetud pakkuda, mis ka loomulik, olukor- da arvestades. Paremini õnnestusid kooril huumorliku laadiga laulud (nagu Sivori' *Kosjasõit*, Tõrnudd'i *Kikat, kakat*, kuigi viimase laulu lõpus leidis aset ehaloomulik tempo pikendamine), kuna tõsise iseloomu- ga laulud kõlakülluselt, voolavuselt, nüans- seerimiselt ja häälerühmade sisseastumise täpsuselt mõndagi jätsid soovida (näit. Tõrnpu' *Talvine õhtu*, Kuula' *Nuiameeste marss* j. t.). Koori juhatas J. Liivak andu- musega, kuid mitte just küllaldase kindlu- sega ning haaravusega. Igatahes on aga

koorigiukt teinud lühikese ajaga suure töö, mille tulemused üldiselt rahuldavad täiesti. Tulevikus, kui koori koosseis jääb püsivaks, võib koori kui ka selle juhi suurema vilumuse kasvades loota veelgi paremaid tulemusi. Solistidena kontserdil olid kaas-tegevad *Estonia* ooperisopran Ida Aav-Loo ja Valga muusikakooli viiuliopetaja V. Hermann. Kunstilisest küljest moodustaski kontserdi tuuma pr. Aav-Loo esinemine 4-ja lauluga, millele publiku nõudel tuli anda 3 lisapala. Pr. Aav-Loo on üldiselt tuntud oma ilusatämbrihile, puhta ning jõuküllase häälega, mis vabalt hõljub kõigis asendeis, ning kui siia lisada juure temperamendikas, varjundirikas ja haarav tõlgitsemine, siis on esinemise mõju kunstilises mõttes täieline: Ja nii võluski lauljanna oma kunstilise ettekandega publikut ning teenis rohkesti kiitust. Üks soov vahest oleks olnud — nimelt oleks võinud kavas seista rohkem koloratuur-iseloomuga laule, sest ka sel alal on lauljanna võimne tuntud. — Hr. V. Hermann esines samade paladega, mis veebruarikuu kamermuusika õhtul, pääle Chopin'i valsli op. 64, milline oli uudispaalaks. Ettekanded olid kõigiti korralikud, ainult kiiretes passazides on tunda nagu ebapuhtust (eriti oli see märgatav Chopin'i valsli), muidu on aga hr. Hermann'i esinemine temperamentne ja hoogne. Viulise ise näib aga jätvat soovida, sest häälel ei ole küllaldest kandvust ega voolavust. — Soliste saatis klaveril täielise andumusega ning asjatundlikkusega kohalik pianist V. Tilting. Sama kava samade tegelastega korrati III pühal, 18. aprillil Tõrvas. *F. K.*

Võru. — Võru muusikaclu on viimasel ajal hakanud juhtima oma innuka järjekindlusega **Võru Meestelaulu Selts**. Endise *Kandle* koori naishääled koondati — loodi seltsi juure ka segakoor. Nii käivad harjutused segakooriga, valmistades ainukese s.-koorina Võrust laulupeole minekuks.

Suureks katseks võeti pikem töö. Nii toimus 9. skp. Võru Ev. lut-usu kirikus vaimulik kontsert, kus ette kanti Cherubini c-moll requiem. Teose käsitus K. Pütsepa juhatusel kujunes kordalainuks, näidates püüdlitku ettevalmistust. Ainult lõpul võis märgata hääle väsinust. Saateorkester oli kombineeritud kohalikest muusikuid ja 7. rüg. orkestrist. Saade jättis soovida, kuna ajutiseks kokkusohtitud orkestril puudub pind nõansseeritud esinemiseks.

Kontserdi kavas meeskoor kandis ette mõned laulud — muuseas R. Tobias'e *Eks teie tea* orkestri saatel. Juhtis J. Prügi.

Solistina viiulil esines E. Rumm, (soolod jäid ettekandelt kahvatuks).

Eeloleval suvel on seltsil kavatsus külastada requiemiga maakirikuid ja Petserit, kus meeskoor annab ka eraldi kontserdi.

Praegu koor koosneb hulgalisest lauljate arvust, tegutsemiseks paistab olevat tõeline huvi. Niisuguse liikumise juures on võidetavad ka raskused, mis seisavad häälekultuuri süvenemises ja seesmise elu üksmeele kindlutamises.

Eelmisel aastail suvemuusika korraldajaks oli *Kandle* selts. Kuna aga viimased aastad sissetulekult ära ei tasunud orkestri palkamist väljaspoolt, võtavad tänava muusika korraldamise oma kätte kohalikud orkestrandid, ajades läbi enda jõul ja riisikol. Nii saab Võru ka suveorkestri, ehkki kavatsetakse mängida 2—3 korda nädalas.

25. aasta muusikategevuse ja 50. aasta sünnipäeva juubelit pühitses neil päevil tuntud tegelane J. Prügi. Oma tegevuse kestvuscl on juubilar pikemat aega juhatanud *Kandle* seltsi segakoori. Praegu J. P. on Võru Meestelaulu Seltsi abijuhatajaks ja K. L. Võru malevkonna orkestri-päälikuks. Oma intensiivse töö tõttu muusikapõllul on juubilar tuntud ja hinnatud. Soovime edaspidiseks jõudu, tervist.

V. S.

VÄLISMAA

Petar Konjovič ja tema *Koštana*. Lõuna-Slaavia komponisti 50-a. sünnipäevaks.

(Järeltrükk keelatud.)

Konjoviči viiekümne aasta sünnipäev on küllaltki põhjuseks, et silmitseda tema isikut ja tööd, kuna siin on tegemist eriklassi kuuluva kunstnikuga ja kunstitoodanguga. Paar arvu komponisti väliseks informatsiooniks. Ta sündis 5. mail 1883. a. Bačka's, endises Ungaris. Õppis Praaha konservatooriumis ja oli ka Janacek'i õpilane. Kon-

joviči noorpõlve teos — c-moll sümfoonia, tema keelpilli kvartetid, rahvalaulude kunstilised ümbertöötused, sümfoonilised variatsioonid *Külas*, mis sisaldavad make-doonia teeme ja, lõpuks, tema ooperid andsid komponistile kuju, väärtust ja tähtsust. Legend rahvaepose järele *Fee loor*, mis Vilin Veo poolt on vormitud librettoks, ergutas Konjoviči looma muusikat. Selle esietendusele Zagrebis aastal 1917 järgnes 12 aastat hiljem Belgradis esmakordselt ettekantud ooper *Zeta vürst* (Montenegro

varem kandis nime Zeta!), teos, mida Konjovič enese ütelse järgi nüüd töötab ümber. Suur edu, tuli 1931. a. Zagrebis esmakordselt ettekantava *Koštana*, mis oma libretto on saanud Bora Stankovič'i sõna-sõnalisest palast.

Tõepoolest: see *Koštana* on meistriteos, ja ma pean teda tõeliselt, väga tüübiliseks lõuna-slaavia ooperiks. Ta sisaldab vana-serbia ja makedoonia rahvalaule, *Kolost* (serbia rahvatants) läheb ta aga mööda. Kes tahab uurida Vana-Serbiat, kes tahab saada ülevaadet vana-serbia muusikast, see siin *Koštanas* leiab soodsat tugipunkti.

Tarvitseb kuulda vaid selle ooperi neljanda ja viienda pildi vahemängu (niieelda sügavalt kuulatavate kõrvadega!), siis teatakse, millise täiusliku, vaimse muusikuga meil on tegu. Konjovič on lõuna-slaavia Janáček; selleks osutub ta kahtlemata, ja ma loen Konjovič'i tänapäeva generatsiooni kindlamaks, asja tõsiselt võtvaks komponistiks.

Mis sünnib siis *Koštanas*? Seda teost on nimetatud serbia *Carmeniks*, samuti kui *Halkat* nimetati poola *Carmeniks*. Kumbki väide kindlasti pole õige.

Tegevusest dramaturgilises mõistes pole just juttu. Siin antakse miljööd, näidatakse rahvapärast ja muusika teeb seda harukordse kirega. Taktist-takti tõuseb muusika seesmine pinge ja vaatusest-vaatusse näib kontsentreeruvat selle tõeliselt suure muusiku Konjovič'i võimine. Tema kangelanna oma armastusega teeb hulluks mehed enese ümber. Halvad kontsertlauljannad, laulvad abielunaised enamuses saavad sellega kergesti hakkama kätemaksu mõttes, *Koštana* aga on rahvalauljanna, sääljuures ilus, metsik plika ja kogu külla on armunud sellesse lapsesse. Harva tuleb armastusest midagi hääd: algus ikka on erinev, lõpp igavesti ühesugune! Nii ka siin. Tekib õelaid, pahu segadusi! Isa ja poeg tunnevad end olevat kadunud *Koštanas*, leida võivad nad endid vaid kokkupõrkes. Nõiutud küla hakkab mässama. Ihutakse nuge. Politsei astub vahele. Välja *Koštanaga*! Ta peab abielluma, eemalduma siit, nii edasi ei tohi minna temaga ja ka selliselt lõppeva ooperilibrettoga.

Erinev muusika, kelle peen loomus, tagasihoidlikkus ja mõõdukus nii inimesena kui kunstnikuna haarab neid asjade kätte oma vaimse jõuga. Muidugi pole kõik täidetud kestva, voolava muusikalise eluga, ent ikka võib olla kindel: see muusik kunagi ei lähe banaalseks. Sageli läheb orkestreerimises nii imetlust äratavalt osav komponist kõlas, väga kokkuhoidlikuks. Tema loomingujärgne kujunemine võtab kammermuusika ilme. Siis tulevad mitmesugused tantsud, ja siin, just siin reastuvad tungiga muusikalise liikuvuse jõukatset. Tun-neme ehtsat tööd, mille löi meister.

Ta tegutseb Zagrebis intendandina ja ma tahaksin teda nimetada üldse esimeseks teatrinentendandiks Lõuna-Slaavias. Tema kogemus, ta kaaluv, tubli isik on juhiks kogu teatri elule (mitte ainult Kroaatsias). Konjovič ei näi kuuluvat nende hulka, kes meeleldi lasevad end austada. Kuna tema tagasihoidlikkus aga veenab ja ilmutab nii palju noblessi, peame süvendama oma tegevust ja soove. Õnnitleme rahvast tema suure kunstiedendaja puhul ja Konjovič'i ennast tema väärtuslike teenete juures. Võiks ta veel tihti seista rahva ees ilusa, omapärase muusika kuulutajana ja eden-dada arusaamist kõrge kunsti läbi.

Čerepnin'i uus lavateos Belgradi rahvusteatriis.

Čerepnin oma asja pole võtnud liiga raskelt. Tema uus lavateos on ballett ja see kuulub neelamiseks uudishimulistele: *Püramiidi saladus*. Idee selleks, andis Pavlova; jaa, kui see kuninganna midagi niisugust tantsis, siis juba pidi meeldima. Kolmeosaline ballett, milles leidub proloog ja epiloog, algab varao tütre hauas. Puusärk avaneb ja vaata: priimaballeriin astub esile. Niiluse kaldal, Isise templi platsil, Dionysi ohvrilaua ees ta astub üles koos oma partneriga. Järgneb bakanaal ja viimaks surmasuudlus. Nii lõpeb kogu tants negatiivselt: lõpp hirmuga.

Mis peab see kõik tähendama, nii küsib õigusega mõtleja. Ent teatris enamasti ei tohi mõelda, kõige vähem balletisüžee juures. Peaksin väga eksima, kui vaatus Niiluse kaldal ei sisaldaks päämiselt muusikat komponisti balletist *Armida paviljonist*. Kuid siin esineb ometi koguni teine parem balleti-stiil. Variatsioonid helisevad ja lasevad end tantsida hästi.

Čerepnin'i muusika muidu ei paku midagi erilist. Ta avab suu fraasiks; kor-raks — tantsus sinise lambikesega — satub ta kardetavasse lähedusse hästi tuntud *Lakmé* — taktidega. Veel viimasel hetkel ütleb ära alatine muusikajuht, kelle asemele astub dirigent Bandur. Tema hoolitseb selle eest, et hoida ettekandest eemale hädaohtu; ja võtab partituuri täht-tähelt, kuid ei saa seda valitseda. Tantsu eest hoolitseb Kirsanova, osav tantsijanna; partner Žukovski pole temast sugugi vähem tegevuses balleti kunstilise vormimisega. Üldiselt peab ütleva: hästi tantsitakse sel-lal laval. Hiilgavas käsitluses, mida see lava kahjuks ei saa pakkuda, oleks ballett kindlasti kujunenud võidukaks. Tants Niiluse kaldal, keskel Isis, Osiris ja varao tütar, — see ei või jääda eduta. Tsiteerin ühe Viini teatrinimese ütelist: „Kui meeldib juba kord, meeldib ikka jälle“.

Ent ometi suudab venelane Čerepnin palju enam, kui ta siin annab kuulamiseks.
Gerhard Krause.

ÜLDLAULUPIDU

10.

1933

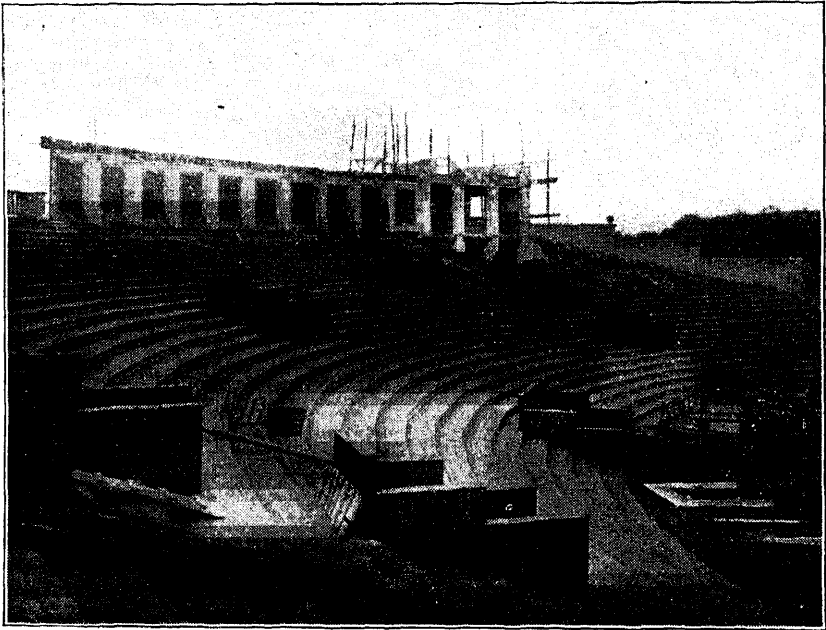
Laululava juureehitus algas.

Mäletatavasti IX üldlauupeo eel saadi laululava ehitamisele asuda alles paar nädalat enne laulupidu. Selle lühikese aja vältel ei suudetud laululava ehitada välja täiel määral, nagu see oli nähtud ette esialgsel, arhit. K. Burman'i kavandil. Kõrge resonantsseina asemele ehitati ainult mõne meetri kõrgune plankaed, mis loomulikult ei suutnud täita resonatori ülesandeid.

dipl. ins. vennad Edenberg'idele. Juureehitus peab olema valmis hiljemalt 1. juuniks ja teostatakse päämiselt hädaabitöölistega.

Juubelilauupeo ajal korraldatakse näitus.

Et esitada näitlikult üldlaulupidude osa meie kultuuri arengus, selleks korraldatakse X üldlauupeo puhul näitus: „Üldlaulupidud Eesti kultuuri arengus“. Näituse

Juureehituse tööd laululaval algasid

Seetõttu ka ettekanded IX üldlauupeol ei pääsenud kõlama niisugusel määral, kui see oleks sündinud kõrge resonantsseina puhul.

Pidades silmas seda puudust, Lauljate Liidu nõukogu otsustas teostada juubelilauupeoks laululava tagaseina kõrgemaks ehitamise.

Selleks Liidu juhatusel õnnestus hankida teedeministeeriumilt hädaabitööde krediiti Kr. 8000.—, millele lisatakse sama suur summa Liidu loterii tuludest. Juureehitamine toimub arhit. A. Tauk'i kavandi järgi ja on antud välja vähempakkumisel

toimkond on moodustatud Riigi Keskarhiivi, Muusikamuuseumi, Tallinna Kunstimuuseumi, Statistika Keskbüroo ja Lauljate Liidu esindajaist. Näitus, mis oleks avatud laulupeo ajal, arvatavasti Tallinna Konservatooriumi ruumides, umbes 2 nädalat, sisaldaks dokumente, pildistusi, mälestisesemeid, käsikirju, noote jne. kõige selle kohta, mis võiks aidata valgustada üldlaulupidude osa meie kultuuriarengus. Näituse põhiosa moodustaks Tartus Riigi Keskarhiivi eestvõttel korraldatav näitus: „Eesti ärkamiseaeg“, milline deponeeritakse

Tallinna. Siia lisandub väljapanekuid Muusikamuuseumilt, Lauljate Liidult ja Statistika Keskbüroolt.

Kõiki isikuid ja asutisi, kellel võiks leida midagi selle näituse huvialalt, palutakse sellest lahkesti teatada, või kohe esemed saata Lauljate Liidu büroosse, Tallinna, Lai 7.

L. L. Pillikooride Sektsiooni läkitus X-ndast juubelilaulupeost osavõtvaile pillikoорidele.

Suurpäevad ei ole enam mägede taga. Juubelilaulupeol ettekantavate muusikapalade õpingud on lõppemas, osalt juba lõpule viidud, viimistletakse ja silutakse veel konarlisemaid kohti enam keerulisemais ja raksemais helitõis, antakse veel kõigele tehtud tööle tema lihv.

See osa organiseerimise tööst, mis usaldatud I-sel pillikoori juhtide kongressil nov. 1932 Pillikooride Sektsiooni hoole, on viidud lõpule. On valitud parimad ja väärtuslikumad meie heliloojate helitõist, kirjastatud ning aegsasti saadetud kätte pillikoорidele, kes end osavõtjaina X-daks juubelilaulupeoks andnud üles. Kursustel, mis korraldati Tallinnas ja Tartus, oli täita tähtis osa X-da laulupes kava väljatöötamises ja tutvustamises. Osavõtt neist kursustest kujunes rõõmustavalt ülielavaks; meie ärksamad pillikoori juhid ja nende asendajad üle maa olid koos.

Jaauaril s. a. alanud instrueerimisetundid pühapäeviti raadio kaudu lõppesid äsja suurkontserdiga *Estonia* kontsertsaalis, kus esinesid pealinnas 4 parimat pillikoori üldjuhi hr. R. Kulli juhatusel.

Siin loetletu oleks siis ka L. L. P. Sektsiooni tähtsam ja olulisem osa X-da üldlaulupeo ettevalmistuse töödest. Kõik edaspidine hää kordaminek aga oleneb nüüd tervenisti osavõtjate pillimeeste ja nende juhtide huvist, küpsest ettevalmistusest ning vaimustusest üldise asja vastu.

Kuidas läheme vastu sellele suursündmusele, kas on meil kõik korras, kas võime küllalt väärikalt esineda? Siin on otsustamine teie käes.

Lõpuks esitan siin mõned küsimused —

nõuanded pillikoori juhtidele, asutustele ja seltsidele, kellele alluvad pillikoорid:

1) Kas rahvuslik hümn *Mu isamaa* on niivõrd õpitud kätte (pääs), et ei tarvitseks otsida ettekande ajal noote?

2) Kas pillid on korras, terved ja võimalikult juba nüüd L. L. poolt ettekirjutatud kõrgusesse (870 võnget) häälestatud?

3) Kas olete mõelnud sellele, et pole enam sünnis pidulikud rongikäigused esineda marssidega, mis ilmselt vene, saksa või muu rahvuse päritoluga?

4) Kas olete katsetanud oma pillikoорiga käies marssi mängida (see olukord on sootuks teine, kui toas istudes või seistes mängimine); pidulikud rongikäigused esinedes võib juhtuda teil ootamata ja ettenägemata viperusi. Käiguks marsse ei tarvitseks olla palju, piisab 4—5-est. Need olgu aga hästi pääs, vähemalt esimestel häätel. Marsi kiirus käigul ärgu tõusku mitte üle 120 sammu minutis.

5) Kuidas on lugu riitusega; kas olete ses asjas omavahel jõudnud kokkuleppele, kas ei leidu abinõusid, mis teatud viisil väliliselt ühtlustaks pillikoорid? Mõelgem sellele ja leidku iga pillikoор enda välispidiseks ühtlustamiseks mingi tee, (sarnanemise püüetud, kuubede või muude esemete näol).

6) Kas pillikoорil on muretsetud kõik X üldlaulupeol ettekantavate palade noodid ja kas neis vead on parandatud kõigile kätte saadetud paranduslehtede järgi?

7) Kas pillikoорil on tarvilisel määral metallist noodipulte? Lauupeol igal kooril peab olema oma puldid kaasas.

8) Kas Lauljate Liidu liikmeil — kooride igal mängijal on Liidu rinnamärk? See märk on organiseeritud mängijas-lauljaskonna tunnus, — nende märkide rohkuse järele üldlaulupeol otsustatakse meie muusikaelu organiseerimise taseme üle!

Kõigis küsimusis, milledes vajatakse nõu ja juhatus, pöörudatagu Lauljate Liidu Pillikooride Sektsiooni poole, Tallinn, Lai tn. 7.

L. L. Pillikooride Sektsiooni juhatus.

MITMESUGUST

Muusikamuuseum saab oma ruumid.

Muusikamuuseum, nii kurb kui see ka ei ole, siiani on jäänud avamatuks, kuna selleks ei ole leidunud ruume. Suurimaks takistuseks ruumide saamisel on olnud muuseumi ainealine kitsikus, kuna selle algava ideelise ja hädavajaliku asutise toetamiseks senini pole leidunud avitavaid käsi.

Nüüd kuuldavasti kavatsatakse Muusikamuuseumile anda kasutada Tallinna Konservatooriumist osa ruume, mis senini kuulusid Konservatooriumi direktori korteri alla.

Muuseumi kogutud varandused esialgu olid paigutatud Konservatooriumis mitmesse õppeklassi.

Oleks küll ülim aeg teha hääks otse an-

destamatu hoolimatus, et meie helikunsti mälestusesemed on lastud vedeleda sääl, kuhu need juhtunud, mille tõttu kindlasti paljugi huvitavat ja väärtuslikku on läinud kaduma.

Ühtlasi nüüd igauks, kellel säilinud midagi huvitavat meie helikunstnikest või muusika arengust üldse, peaks läkitama need Muusikamuuseumile, kus väljapanekutena nad alles omandavad õige väärtuse.

II ülemaaline laulu- ja muusikaõpetajate kongress

peeti ära Tallinnas, 30. aprillil ja 1. mail. Referentidena esinesid R. Päts, T. Vettik, K. Leinus, D. Orgussaar, E. Mesiäinen ja külalisena Soomest V. Siukonen. Kongressil arendati mitmesuguseid küsimusi, mis käsivad laulu- ja muusikaõpetust alg-, täienduse- ning keskkoolides. Referaatide kõrval demonstreeriti ka näitlikku tööd kõikide algkooli klassidega ja pakuti mõningaid saavutisi lasteorkestri tegevuse alalt. Kongressi vastu õpetajad ilmutasid elavat huvi. Kõige enam liikumist tekitas algkoolide lauluõpetuse meetoodiline külg ja keskkoolide masendav olukord praegusel silmapilgul. Järgmises numbris puudutame lähemalt kongressil avaldatud mõtteid.

Artikkel eesti teatri üle leedu ajakirjanduses.

Leedu ajakirja *Muzika ir teatras* märtsikuu numbris ilmus ülevaate artikkel meie draama ja ooperi kohta *Estonia* näitlejalt Albert Üksip'ilt. Lühidal kujul kirjutises vaadeldakse teatri arenemist tema algaastatetest kuni praeguseni.

Oodatavaid kontserte *Estonia* kontsertsaalis.

- 6. mail Marcel Ciamp'i klaverikontsert.
- 10. mail Helmi Einer'i laulustuudio soolo- ja ansambli-tehtu.
- 20. mail Vene Meestelaulu Seltsi kontsert.
- 24. mail Vabadusesõja Mälestusesamba Komitee kontsert.
- 26. mail Konservatooriumi lõpuaktus.

Kultuurkapitali Helikunsti Sihtkapitali juhatus

valiti Sihtkapitali Valitsuse poolt järgmises koosseisus: esimees prof. Th. Lemba, abi prof. J. Aavik, laekahoidja prof. A. Topman, sekretär prof. A. Kapp.

VESTE

LIHAVÖTTE JÄNES,

EHK

KOOL, MEISTER JA KOOLMEISTER,

EHK

Kul varblane õpetaks õõbikut laulma, siikil kiilil lendama, tigu ritlikat hüppama või vähk angerjat ujuma

Ma pole jahimees ega ka majandusemees. See tähendab: mul puudub jahikirg ning salaküti saagiha. Aga kui lähen jalutama, siis võtan kaasa püssi, et nagu rohkem oleks asja pikemaks matkaks. Võib ka veel juhtuda, et sööstub äkki kallale mõni eksiv marupeni, võsarüütel, üle piiri karanud hunt, karu, metssiga või midagi muud ekstravagantset. Kõigeks selleks on sul tuleraud laetud ja kõnnid hoopis endamisi mõeldes, kuni miski ei häiri sind tähelepanu ümbruse vastu.

Täna oli tulnud poiss koolist maharebitud kuuetaskuga ja nilge paistetusega põsenukil. Seepärast mõtted vägisi vedasid assotsiatsioonidesse ilmaparanduse alaga.

Kasvatuse on kasvatuse ja kool on kool, aga üldse hakkas mind kiusama selle viimase nimisõna keeruline ning laialivalgus tähendus. Näiteks, kui poiss läheb pärast lõunat noorkotkast lendama, siis ta ütleb: „Ma lähen kooli.“ Arvan, et ta mõtles

selle all vist koolimaja. Hommikul õppetööle minnes ta lausub samuti. Sääl siis on see vahe. Ja neid kooli ühes oma imemega ning kõnekäänude erinevusega leidub nii palju, et ei aja mitte ainult pää segi, vaid ka hinge täis. Hakka ainult lugema: algkool, tööstusekool, aiakool, karjakool, põllukool, keedukool, keskkool, tehnikakool, ülikool, kunstikool, muusikakool, teatrikool, tantsukool, politseikool, lennukool ja ikka edasi. Siis: itaalia-kool, madalma-kool, saksa-kool, pariisi-kool, veneetsia-kool, viini-kool, Labani-kool, Fleschi-kool, Elu-kool — musttuhat, lõpmatuseni! Milline oleks definitsioon selle labürindi sisu ja mõtte väljendamiseks?

Ah, nii! Kui Pariisi meister Perotinus ühes teistega tegi *ars antiquat*, siis nimetame seda ajajärku pariisi-kooliks; Josquin de Pres arendas madalma-kooli kodus, Villaert edustas seda aga juba Veneetsias. Kui, näiteks, keegi meist läheb

Itaaliasse õppima laulu (mitte Hispaaniasse härjavõitlust), siis võib juhtuda, et ta omandab itaalia-kooli. Aga seda andvat Tallinnas ka Abatti. Samuti Labani-kool kõndivat päälinnast Tartusse, ilma et Labanil Saksamaal oleks aimugi. Eks näi see imelik, et üks kool kannab mõne maa või inimese nime ja liigub nägematult rästasteta ning viisumita paigast paika, lasteb aga ka end müüa üsna vähese raha eest raamatuna. See asi üldse kaldub salapärasusse. Paistab, et...

Nina alt põõsast hüppas üles jänes ja galoppeeris lagendiku nurga kaudu lähema metsaserva poole. Järgnesin mõne sammu instinktiivselt, kuid samal hetkel kajasid üsna ligidalt kaks kiires tempos järgnevat kõmakat. Padinal jooksid haavlid puutüvestikus; ehmunud varesed algasid hirmsat robistamist ja kisa; jänes välgutask põide, kadudes puhmastikku.

„Vaata, kus sunnikul olid siiski jooksujalad!“ arutasin kuuldava vaimustuse väljendusega, kuna nägin, et kõmmutaja polnud üldsegi muu kui minu enda piirimees, elukutselt dresseerija, ametilt ilukõneleja.

„Eksite rängalt. Vilets hüppaja,“ vastas tusastunud huvilaskur. „Pole tühjal tehnikat ega midagi; kõrvad hoidis liiga püsti ja tagumised koivad viskas laialt harki. Kui niisugusele väntajale annaks süstemaatilise kooli, siis alles ilm näeks, mis tähendab maraton ja mandrijooks. Selles loomas on looduslikke võimeid, kuid asjalt ta pillab energiat ning jumalaandi, nagu mõni Schaljapin või Sobinov laulus. Selline jänes rauga easki võiks arendada kõrget kunstipärast jooksu, puudub aga õige sammutreening.“

Need filosoofilised arutlused olid äratanud aavikuemanda tähelepanu. Ta kargas metsast välja ning väikeses kaares uuesti tagasi. Vaatlesin, — tõesti suurepärase hüppematerjal ja koivakäsitlus, kuid vana ja, võib olla, paljupoegitud loom. Sic transit... Nüüd aga omakord äratas meie tähelepanu selja tagant kostev kõbin. Ümber vaadates nägime sülema väikseid jänesepoegi põõsa läheduses ukerdavat.

„Sedap ta süda valutab, sellep tal olidki kõrvad tahakuulamiseks püsti ja samm üleemelikuteks mortaalideks tõrkuv,“ osatasin pesakonda silmitsedes.

„Pole kõne väärt, tõrjus naaber. Juhtum on aga liigagi õpetlik. Ühe nendest kõokajatest püüan kinni, viin koju ja annan talle traavimise ehtsa itaalia kooli. Ega see pole ainuke, mul kodus on terve hipo-droom välejalguse harrastajaid. Kui minusugune veltveebel temast asja ei tee, siis ammugi mitte keegi muu.“ Nii hakkaski teine üht jämejäsemelist põngerjat kiuisama, kuni see pugese põõsavitsadesse ja otsides pääsu, end taeva poole püsti ajas.

Sai siis traavlikasvataja püütava peksva südame kohalt pihuga kinni ning tegi karsitult minekut, lubades peatselt demonstreerida enda taimelava kultiveerimise tulemusi.

„Imelik asi tõesti see kool,“ mõtlesin kodu poole sammudes. „Võtad jänesepoja metsast kinni ja õpetad talle oma kanaaias kätte lagendiku- ning padrikujooksu, bel passo ja koloratuursed rishüpped. Ja täna polegi muud kui akrobaatika ühe mõiste kulul.“

□

Olin juba varem silmitsenud oma kummalise naabri õue, kuna mu töötuba asus mansardis, aknaga otse tema krundi poole. Nüüd aga tärkas eriline huvi noore jänese edusammude vastu. Tundsin hästi toda 12-ne ruutmeetristilist traatvõrguga piiratud kanaaeda, kuid askeldus selles oli jäänud nagu silma- ja kõrvapaari vahele. Täna-sest päale aga muutusin tähelepanelikuks.

Jõudes jalutuskäigult koju, nägin rividrilili käivat täies hoos; eriline hoolitsus koondus jänesepojast nekrutile. Kaelapild rihma otsas, oli see end surunud tihkjalt vastu maad; kõrvu polnud tal nähagi.

„Milline edu,“ mõtlesin. „Juba kõrvad paigale säetud ja startimise poos antud.“

Samal hetkel kõlas käsklus: „Esimised jalad üles tõsta, tagumistega tõuge anda ja siis esimesed jälle maha panna; pea kuklasse — rinnakorvi suurendamiseks, moka kinni, läbi nina hingata: üks, kaks, kolm!“ Aga jänes ei liigahtanudki. Dresseerija ramsas äkki kaelarihmast ja noor areenikodanik tegi paar kentsakat hüpet ning kukkus seose takistusest tagurpidi.

„Julm asi siiski see dressuur, kuid midu ei saavutata ometigi süsteemi ja kooli.“ Sulgesin akna ja lasksin alla eesriide. Kavatsesin oodata, kuni esimene valu möödas, küllap siis juba võib vaatamisest tunda naudingutki. Nõnda kannatasin rahutult mõne päeva.

Ühel hommikul veel voodis lamades, kuulsin ägedat häälitsemist naabriõuel. Ainsa hüppega olin akna juures ja kiskus selle pärani. All kanalas vehkles üleaedne hirmsasti kirudes, kuna jänes liikus röötsakile mööda võrgu äärt, laskmata lähedusse oma uut kasvatajat.

„Saatanal loom!“ vandus naaber ärritatult. „Juba terve tunni jõlkab ees ega anna näolegi. Mina, vana veltveebel, pean tema taga sõrkima nagu karjapoiss. Küll ma sulle naeruskile õpetan galoppi ja hopsarit.“

Siis aga juhtus midagi ootamatut, ühe jänesepoja juures vaevalt ettekujutatavat. Ta pööras end seljaga aianurka, karjatades nii õudselt, et mul jäi süda seisma. Vanduv dresseerija tarretas sambaks. Jänes

jöllitas kohutavalt silmi ja kõige suuremaks imestuseks võttis vandumise järje enda kätte.

„Neetud piitsakeerutaja“ ähkis ta, kaotanud igasuguse alandliku ning ara joone. „Torglasse käi oma süsteemi ja kooliga! Ma peaksin vigane olema jalust, kui teeksin ühegi sammu sinu targutuse kohaselt. Ja mis sa õige mõtled kooli all, vana türgisõja kapral. Sinu kanaaed kõlbab santidest katsejānestele, aga üks korralik loom tahab jalgu rohkem sirutada. Vaata, minu jānesepoja koibaades on enam kooli, kui sinu koolmeisteriajus.“ Nende sõnadega ta võttis poolpõiki sihi üle 12-ne ruutmeetrilise puuripinna ja kadus ilusate hüpetega traatvõre ning piiriplangu taha.

□

Nali naljaks

Õelaid mõttemõlgutusi.

Meil kuritarvitatakse mõistega helilooja. Üldse see on halb sõna ja enesekiituse järgi lõhnav. Eks ju kõik teisedki kunstnikud ole loovisikud, kuid ometi ei nimeta ükski kirjanik ennast romaani-loomajaks, luuletaja salmiloojaks (kuigi ta kirjutab *Loomingus*), näitleja lavakujuloojaks (temal oleks selleks kõige rohkem moraalset õigust, sest teda on kaua aega söimatud kometitegijaks), kujur kujuloojaks, maalija pildiloojaks (tarvitatakse küll ka nimetust „kujutav kunstnik“ — mis sobiks nende kohta kes kujutavad endast kunstnikku), tantsitar plastika(?) loojaks, laulja õhulaineteloojaks.

Heliloojate vabanduseks võib tuua küll seda, et puudub vastav sobivam sõna; sest komponist on väga võõramaiguline ja kardetavalt ühekõlaline kommunistiga ja kompostiga.

Kas ei saaks sihtkapital korraldada keeleteadlastele avalikku võistlust uue sõna leidmiseks?

Järelsõna. Eks ta ole pisut erakorralline, et kunstnike seas just helisobitaja kannab looja nime. Aga sama erakorralliselt jaguneb helikunst loovasse ning tõlgitavasse ossa (nagu ka veel näitekirjandus — näitekunst). Ega polekski küll paha, kui leiaksime uue sobivama sõna, mis maestrod tooks jumalate juurest teiste surelike sekka. Selle üle maksaks mõelda järele. Muuseas, arvestamata mõttele ja füüsilistele helide piire, võiks laulja ennemini kanda helilooja nime.

„Noh, mis sai siis maratonikoolist? Ja mida see jutt õige tähendab?“

„Kool on kool ja jutt on jutt; tõesti sündinud lugu, — juhtus mõne aasta eest. Toda isemeelset jānest, kes mulle nii veenvalt selgitas kooli mõiste, nägin tänavu, kui ta käis kingitusi toomas mu lastele. Oli Lihavõtte Jānes; teda ju kõikjal oodatakse suure rõõmu ja ārevusega. Vaadake sõbrad, loodusel on oma kool ning igal indiviidil oma. Mõnikord ei vajata mingit kapralit, et olla õnnelik enda võimetega. Ma nüüd vihkan kanaaia kasvatust, sest niisugusel moel dresseeritakse ikka selleks, mida pole hoopiski tarvis. Välja ei tule säält ka midagi hääd. Vahel ehk siis, kui keegi minema jookseb. Aga see peab olema — Lihavõtte Jānes. Kunstiski vist.“

Rubeba.

Aga kas see päris kuritarvitamine ei seisa hoopis mujal. Näiteks, kui keegi on pusinud kokku mõne laulukese või muu pala, siis ta juba kohe figureerib heliloojana. Ajakirjandus koguni pole kitsi iga pillimehe tituleerimises selle nimega. Oieti sesse seisusse kuulumine peaks nõudma andeid, haridust ning staaži. *Toim.*

□

Imelik lugu on sellega, et ükski, kes loovmuusitseb klassilises vaimus, ei pääse epigooni nimest, plagieerides aga moderniste oled omapärane. Kas õige sellepärast, et siis varastatud asjade omanikku ei tunta?

□

Kogu Eesti elab koondamise — kärpimise tähe all. Ainult nende kaheni pole see ulatanud: kuldkroonini ja kontsertsaali üürini. Peaks üüri asjus ometi hindadekomissargi tulema appi!

□

Lõpmatuseni on meil sigenenud diplomaeritud helikunstnikke: klaverdajaid, viiuldajaid, orelidajaid, pasundajaid, heliloojaid (Mis viga luua, kui diplom taskus). Kahjuks ei tea keegi seletada, mis nendel paberitel ühist on kunstivõimetega ja milleks nad üldse vajalikud.

Ah ja — on ikka hää ka, kui nad käes on, sest siis vähemalt pole vaja neid võltida.

„Üks neid“.

PÄÄTOIMETAJA
JUHAN AAVIK

Tegev ja vastutav toimetaja
EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium: *Enn Võrk,*
Albert Üksip ja Harry Malm

Väljaandja *Eesti Lauljate Liit*, Tallinna, Lai 7, telefon 431-82

Kirjast. o.ü. „Täht“ trükkkoda, V. Pärnu mnt. 31. 1933

Uusi algupärased marsse

puhkpilliorkestrile:

A. Vaarman — Marsse . Hind 1 kr.	
A. Habermann — „Kalev- lased-orkestrandid“	1 „
A. Habermann — „Meie vana“	1 „
R. Murss — „Ränduri marss“	1 „

Saadaval Lauljate Liidus,
Lai tän. 7

Helikunstnike aadresse

Tallinna:

- Arder, A.**, konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, S. Roosikrantsi 8-a—1.
- Einer, Helmi**, Estonia ooperilaulja, konservatooriumi lauluõpetaja, Estonia teatri-maja, tel. 460-37.
- Franz, Erika**, pianist, Kopli tn. 26—3.
- Hellat-Lemba, L.**, konserv. lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.
- Hermann, Otto**, helilooja, Aia tn. 12—1.
- Jentson, Amanda**, konservat. van. õpetaja, Pühavaimu tn. 15—8.
- Järv, Ida**, kontserdilaulja, lauluõpetaja, Mäe tn. 6, Nõmme.
- Laan, Herbert**, viiulikunstnik, Tatari tn. 21-a—15.
- Leemets, Vold.**, Metsa tn. 12, Nõmme.
- Lipand, Ella**, kontsertlaulja, häälesäädja, Heeringa tn. 12-a—20, tel. 304-15.
- Mesiäinen, E.**, muusikaõpetaja, Tallinn, Rohu tn. 17—10.
- Mohrfeldt-Viitol, H.**, konservat. van. klaveriõp., V. Tartu mnt. 12—11, tel. 455-97.
- Murrik-Polonsky, Niina**, klaveristuudio, Tõnismägi 7, tel. 449-58.
- Päts, Magda**, kontserdilaulja, lauluõpetaja, Raua tn. 33—4.
- Riives, Valentine**, Tehnika tn. 16-f—1, tel. 428-60, küsida 192.

Tamm, Aino, Tallinna konservatooriumi lauluõpetaja, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.

Tenno, Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni tn. 4—7, tel. 447-78.

Vaks, Julius, trompetist, konservat. van. õp., Falkpargi tn. 18—7.

Võrk, Enn, Tartu, Näituse tn. 7.

Joa, Frieda, pianist. Klaveritunnid, Kopli tn. 28—19, tel. 465-19.

Plaks, Olga, pianist. Klaveritunnid, Jannseni tn. 5—2.

Weiden, M. klaveristuudio, S. Tartu mnt. 40—2, II kord.

Tantsukunst.

Neggio, Gerd, tantsu- ja liikumisstuudio, Lai tn. 43.

Olbrei, Rahel, ballettmeister, Tallinna, Kreutzvaldi tn. 17—29.

AUGUST PERMANN

Klaverimeister ja -häälestaja

Tallinn, Vambola t. 8—15

Tel. 453-26

P. PRESSNIKOFF

Kontsert — saade — tunnid
klaver ja orel
Tallinnas ja väljaspool

Tallinn, Niine 9-a — 7
Kõnet. 10—11 ja 6—7

Hugo Schüts

Viiulikunstnik. Estoonia
teatri kontsertmeister.
Viiulitunnid

Kunderi 6-2

KLAVERITÖÖSTUS

K. SAAR

LIIVALHIA 32 TELEFON 457-01

Soovitab
otse töökojast **planiinosid**,
mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võistlevad
välismaa kuulsam. firmade omadega. Parimaks
tõenduseks — ostud ja soovitusel muusika-
tundjailt.

EESTI KIRJANDUSE SELTSI PERIOODILISED VÄLJAANDED.

TELLIMISED 1933. A. PÄALE:

Biograafiline seeria **SUURMEESTE ELULOOD.**

Aastas 6 raamatut à 120—160 lk., piltidega.

Tellimishind 7 kr. 50 s., mida võib tasuda osakaupa: tellimesel 3 kr., 1. aprilliks 2 kr. 50 s., 1. juuliks 1 kr. 25 s., 1. oktoobriks 75 senti. Poolaastas 4 kr., üksiknumber 1 kr. 50 s., iluköites 2 krooni.

Ilmub senise mitteperioodilise eluloolise seeria eeskujul, milles senini avaldatud järgmised elulood: Aleksander Suur, Vergilius, Michelangelo, Washington, Beethoven, Hugo, Garibaldi, Darwin, Kivi, Pasteur, Edison. Häälulugu on parim ja väärtuslikum raamat. Ta võib sügavalt ja viljakalt mõjuda lugeja edaspidisele elule, anda julgust hädadega võitlemiseks ja võiduleviivaiks pingutusiks. Ta on suur õppetund elust.

Populaarteaduslik seeria **ELAV TEADUS** II aastakäik.

Aastas 12 raamatut à 80—120 lk., rohkete illustatsioonidega.

Tellimishind 9 krooni, mida võib tasuda osakaupa: tellimisel 3 kr. 50 s., 1. aprilliks 2 kr. 50 s., 1. juuliks 2 kr., 1. oktoobriks 1 kr. Poolaastas 5 krooni, veerandaastas 2 kr. 75 s., üksiknumber 1 kroon, iluköites 1 kroon 50 senti.

Julgustatud oma senisest lahkest vastuvõtust lugejate poolt ja teadlikuna oma suurtest rahvuskultuurilistest ülesannetest jätkab „Elav Teadus“ oma ilmumist endisel kujul. Veelgi enam kui seni tahab ta käsitleda just üldhuvitavaid ja elulähedasi küsimusi ning anda ka praktilisi nõuandeid. Ja veelgi enam püüab ta oma aineid valgustada just eesti seisukohast ja tarvitada eesti oma teadlaste kaastööd.

Kirjanduslik kuukiri **EESTI KIRJANDUS** XXVII aastakäik

ilmub endiselt 12 numbrit aastas. Hind 5 krooni, poolaastas 2 kr. 50 s., veerandaastas 1 kr. 25 s., üksiknumber 50 senti.

„Eesti Kirjandus“ toob artikleid kirjanduse, keele, rahvaluule, ajaloo, rahvateaduse, ühiskonnateaduse, kultuuriküsimuste, filosoofia ja kunsti alalt ning arvustisi ja ülevaateid ilmunud kirjanduse kohta.

Kaasandena ilmub „Eesti raamatute üldnimestik“, mis sisaldab täieliku bibliograafilise ülevaate Eestis ilmunud raamatuid.

Raha tuleb sisse maksta Eesti Kirjanduse Seltsi posti jooksvale arvele nr. 2036 või saata otse —

EESTI KIRJANDUSE SELTSILE

TARTU, SUURTURG 12, TELEFON 6-01.

ILMUS TRÜKIST

E. AAV:

„... MU SUI“

soololaul sopranile või tenorile

Hind Kr. 0.85

Pääladu: Eesti Lauljate Liidus, Tallinna, Lai t. 7

Laulupeoks!

Rahvariideid

parimas valikus soovitab väikesel ja suurel arvul

A. LAAMANN'I RIIDEKAUPLUS

VÄIKE KARJA 8

Laulupeoks

rahvariiete kaunistusi, käiseid ja pääehteid saadaval odavate hindadega Tallinna, kaupmehe 11-a-17, hoovimajas.

Rall.

UUDIS SEGAKOORIDELE!

ILMUS TRÜKIST:

„Eesti Laul“ 5. anne:

K. Tüرنpu — „Mull' lapsepõlves rääkis“.

„Eesti Laul“ 6. anne:

E. Tubin — „Karjase laul“.

Hind: Lauljate Liidu liikmeile 10 senti, teistele 15 senti anne.

Müügil: Lauljate Liidu büroos, Tallinna, Lai tän. 7.

Kultuurkapitali Helikunsti Sihtkapitali Kirjastusfondi

väljaandel ilmub järjekindlalt
uusi helitöid

Muusikaharrastajad!

Jälgige kuulutusi „Muusikalehes“! Nõudke hinnakirju Lauljate Liidu büroost, raamatu- ja muusikaäridest

Helikunstnikud!

Teie kontsertide kavades ei tohi puududa eesti helitööd! Neist parim valik on Kultuurkapitali väljaannete kogu

SOOLOLAULUD

1. E. Aav — Ülo aria oop.
„Vikerlased“ tenorile .	Hind kr.1.65
2. E. Aav — Juta ja Ülo
duett oop. „Vikerlased“	„ „ 1.25
3. E. Aav — „... Mu sui“	„ „ 0.85
4. E. Aav — „Äinus palve“	„ „ 1.—
5. R. Päts — „Kadarikus“	„ „ 1.—
6. R. Päts — „Kadunud
kevade“	„ „ 1.—
7. A. Kapp „Vaimulik
aaria“	„ „ 1.50
8. A. Vedro „Kuldne koit“	„ „ 1.50
9. J. Aavik „Kõjuigatsus“	„ „ 1.75
10. E. Aav, Juta aaria oop.
„Vikerlased“	„ „ 1.75
11. J. Jürgenson „Ei püsi
neist ükski“	„ „ 1.25
12. M. Saar „Viis soolo-
laulu II“	„ „ 3.50
13. M. Saar „Pulmalaul“	„ „ 0.85
14. M. Saar „Olin enne eide
kodus“	„ „ 0.85
15. M. Saar „Süö karja“	„ „ 0.85
16. M. Saar „Lauliku talve
üksindus“	„ „ 0.85
17. M. Saar „Tuule hõlmas“	„ „ 1.25
18. A. Vedro „Tähile“	„ „ 1.75
19. M. Saar „Viis soolo-
laulu I“	„ „ 2.—

KLAYERILE

1. J. Aavik „Capriccio“	Hind kr.1.90
2. M. Saar „Hetk“	„ „ 0.85
3. H. Eller „7 prelüüdi“	„ „ 3.—
4. J. Aavik „Klaverisonaat“	„ „ 1.50
5. A. Lemba „Toccata ja
Fuga“	„ „ 1.—
6. A. Lemba „Fantaasia“	„ „ 1.—
7. M. Saar „Kaks prelüüdi“	„ „ 1.—

ORELILE

P. Süda „Ave Maria“	Hind kr.0.85

VIULILE

Heino Eller „Männid“	Hind kr.1.75

**Pääladu ja üksikmüük Lauljate Liidu büroos,
Tallinna, Lai tän. 7**

Saadetakse välja postli teel, kui raha saadetakse ette. Müügil suuremates raamatukauplustes ja muusikaärides!